

Ta lendab mesipuu poole...

Muusikaleht

September
1995
Nr. 9
Hind 4.95

VÄLISEESTI MUUSIKAELU (lk. 2-3)

Lugenud minu Tallinnas viibimisel
Muusikalehte, leian seda olevat huvitava
sõnumikanõu ja soovitan kõigil
tehlida. See tellisin ka
8. aug. 1995 helik. Jutta Kurman
New York, USA

Veel numbris

Kuidas võita konkursse?

TIIA-ESTER LOITME

kogemused

RÕÕMSAID

ÜLLATUSI JA

PETTUMUSI

KONTSERTIDEL

Eesti puhkpill

Põltsamaalt

Norrani

LAULDI JA ÕPITI

VIGALAS JA

PUURMANIS

*Kõrgeim hinne: "Käib
kah!"*

ARSISE 1. JUUBEL

ARTUR LEMBA -

džentelmen

KUI ARTUR RINNE

OLEKS OLNUD

PIKEM

ORFFi-seminaril

Salzburgis

RAKETITEHNIKAGA

VIIULIT

TÄIUSTAMAS

Helilooja poeg helilooja

RISTSÖNA

AUHINDADEGA

EESTI HELIKUNSTI KESKUS USA-S

Suvel käis Tallinnas oma isiklike asju korraldamas (maja tagasisaamine Nõmmel) ning Teatri- ja Muusika Muuseumile osa arhiivmaterjali üle andmas *Eesti Helikunsti Keskuse (EHK) USA-s* esimees, ühtlasi ka *Vaba Eesti Sõna* USA muusikakriitik **Juta Kurman**. Ta on lõpetanud 1940. a. Tallinna Konservatooriumi laulu erialal (koos Tiit Kuusikuga), lahkunud Eestist 1944. aasta sügisel, elab Ameerika Ühendriikides alates 1947. aastast, lõpetanud seal 1952. a. *New York Collage of Music*, tegutsenud lauljana (sopran) ja lauluõpetajana ning samuti eesti keele õpetajana. Praegugi õpetab New Yorgi Eesti Majas eesti keelt eestlaste segaabeludest sündinud täiskasvanutele, kes on oma esivanemate keele peaaegu juba unustanud.

Ka tema mullu surnud noorem poeg prof. Jüri Kurman on olnud USA eestlaskonna tuntud esindaja, esijoones läinud ajalukku *Kalevipoja* inglise keelde tõlkijana. Praeguseks on trükk, mida on levitatud üle maailma kõrgkoolides ja teadusasutustes otsas, huvi selle väljaande vastu aga kasvanud ning valmistatakse ette uustrüki.

Juta Kurman rääkis, mida Eesti Helikunsti Keskus USA-s endast kujutab, millega tegeleb. Loodi see 1956. a. Eesti helikunsti viljelemise ja propageerimise eesmärgil USA-s nii eestlaste kui mitte-eestlaste hulgas. Esimene esimees oli koolimuusikateadlane **August Ruut**, seejärel diplomeeritud helikunstnik **Olga Plaks** ning 1973. aastast peale Juta Kurman. Keskusel on nii individuaalseid kui kollektiivlikmeid, tegev- ja toetajaliikmeid üle kogu USA - kokku umbes 130. Peakorter on New Yorgis Eesti Majas ja esimehe korteris, oma bürooruumid puuduvad. Finantsvahendeid saadakse liikmetelt, ka annetuste ja pänduste näol. Riigipoolse

abi, mida saavad Rootsisis asuvad Välis-Eesti institutsioonid, USA-s puudub. Sidemed on teiste Välis-Eesti organisatsioonidega - analoogilise tegevusvaldkonnaga Eesti Kunstide Keskusega (haarab ka maailmakunsti) Kanadas, Eesti Majaga New Yorgis (ostetud 1946) jne.

Veelgi varem oli USA-s loodud Ludvig Juhti Muusikafond, mis pärast selle asutaja **Endel Kalami** surma on muutunud Eesti Helikunsti Keskuse filiaaliks, põhiosa arhiivmaterjalidest jäänud aga E. Kalami poja, helilooja **Tõnu Kalami** valdusse.

Eesti muusikaelu edendamine ja tutvustamine käib USA-s mitmeid liine pidi. Kõigepealt muusikaelu enda ülevälhoidmine. Esimestel pagulasaastatel oli see lihtsam - koorid olid suuremad. Selbrooki New Jersey osariigis asus sealse farmiomaniiku garantiiga elama 400 eestlast. Umbes 60 tulid neist laulukoori, mida 20 aastat juhtis Tallinna Konservatooriumi lõpetanud diplomeeritud helikunstnik **Maimo Miido**. See koor esines palju ameeriklaste ees, eriti ümbruskonnas. Lisaks tegutsesid New Yorgis eesti mees- ja naiskoor, kooritegevust oli (ja on ka praegu) teistes eesti keskustes USA-s.

Eesti lauljad, sh. **Juta Kurman ise**, on esinenud mitmetes kontserdisaalides, televisioonis, raadios, oma töid lindistanud jne. Viimastel aastatel paistis silma **Viiveera Allik**, kes laulis ka *Lincoln Centres*. Kahjuks suri ta 1993. a., olles 53-aastane. Vähemalt Eesti Vabariigi aastapäeval, 24. veebruaril kõlas New Yorgi Raadios ja televisioonis ikka eesti muusika. Palju on selle levitamiseks ära teinud **Endel Kalam**, **EHK**, Eesti Haridusselts ja USA-sse elama asunud **Neeme Järvi**. Rein Rannapile mängimiseks osteti **EHK-i** abil New Yorgi Eesti Majale 15 000 dollari eest

kontsertklaver. Ka mujalt tulnud eesti muusikute esinemistele USA-s kaasaaitamiseks on keskus tegelnud: *Käbi Laretei* klaveriõhtu *Carnegie Hallis* jne.

Teine tööloik on publitseerimine. Ludvig Juhti Fond on välja andnud klaverialbumeid, Tubina "Karjase viisid", **EHK Mart Saare** laulude albumi jne. Esimese Eesti Vabariigi aegse heliloomingu säilitamise eest püütakse hoolt kanda, kuid rahanappus annab end tunda. Kasumit need väljaanded, ka ingliskeelsete tõlgete kujul, ei anna, muusikapoodides on vaid üksikuid eksemplare õnnestunud müüa. Põhiliselt käib levitamine individuaalses korras eestlaste hulgas.

Viimasel ajal on siiski tunda huvi tõusu eesti muusika ja ka eesti keele vastu, eriti muusikaüliõpilaste hulgas. Näiteks üks Brooklyn muusikakooli lõpetanud ameeriklane tutvustas äsja 4-5 eesti soololaulu oma publikule. Oklahomas tegi üks segakoor koos sümfooniaorkestriga Pärdi muusikaõhtu. Niisuguste asjade korraldamine on aga USA-s väga kallis. Oklahomalased pöördusid **EHK-i** poole palvega saada 2000 dollarit toetust - Pärt ju teie helilooja! **EHK** suutis anda vaid 200 dollarit.

Muidugi on löödud kaasa ülemaailmsete **ESTO** päevade organiseerimisele. Eriti ränk koorem on kanda siis, kui need toimuvad USA-s. Suureks pettumuseks oli see, et 1992. aasta **ESTO**-le New Yorki lubanud tulla sümfooniaorkester Eestist jäi siiski saabumata.

ESTO on suurüritus. Kuid iga väiksemagi eesti muusika jälje USA pinnal on Eesti Helikunsti Keskus, Juta Kurman isiklikult ja teised püüdnud paberile fikseerida. Nüüd käib selle arhiivi osaline toomine Eestisse.

HERBERT VAINU

“VÄLISEESTI MUUSIKA PÄEVAD” tulekul

Teatri- ja Muusikamuuseumi muusikaosakonna algatusel toimub 3.-5. oktoobri 1995. a. Tallinnas rahvusvaheline ettevõtmine “Väliseesti muusika päevad”.

Idee sellise ürituse ettevõtmiseks tekkis juba aastat poolteist tagasi, kui muuseumi 70. juubeliürituste raames oli kontsert Põhja-Ameerika eesti heliloomingust. Mõte arenes edasi pärast Ludvig Juhti 100-nda sünnipäeva tähistamist 1994. a. lõpus.

“Väliseesti Muusika Päevade” ettevalmistamise käigus sai selgelt formuleeritud siht - koguda võimalikult palju väliseesti muusikalist materjali, arvestusega, et muuseum eelistab siiski originaalmaterjali. Materjali väliseesti muusika kohta on seni kogutud väga vähe, põhjus on olnud väga lihtne - nõukogude ideoloogia põhjal ei olnud väliseesti kultuur eesti kultuuri osa.

Reageering saadetud kirjadele ja üleskutsetele on olnud üllatavalt elav. Kõik see tingis uue arhiivifondi avamise nimetusega “Väliseesti muusika”.

Püüan alljärgnevalt ära märkida suuremaid välismaiseid (ja ka kodumaiseid) saadetisi ning annetusi viimase aasta jooksul.

USA-s elav kuulsal kontrabassivirtuoosi **Ludvig Juhti** viimane kontsertmeister Erika Kalam ning USA Lakewoodi Eesti Arhiivi kaastöötajad Olli ja Olev Berendsen saatsid muuseumile ulatusliku arhiivmaterjali L. Juhtist. Viimased suured saadetised Juhti kohta pärinevad USA-st pr. Aino Järvesoole, kelle hiljuti lahkunud abikaasa Elmar Järvesoo plaanis kirjutada L. Juhti elulugu. Kahjuks

jäi see töö pooleli. Perekond Järvesoo käsutuses olnud materjalid on nüüd **TMM-i** arhiivis. Kogu sisaldab 2 legendaarseks muutunud Juhti enda poolt koostatud *scrapebooks*'i ja arvukalt Juhti repertuaaris olnud helitööde noote. Põnevaimad nende hulgas on ameerika helilooja Parks Grant'i Juhtile kirjutatud kontrabassikontserdi originaalpartituur ja klaviir ning E. Tubina samuti Juhtile pühendatud kontserdi klaviir.

Teine saadetis seoses Juhtiga pärineb USA Maine'i osariigist John Mathews'ilt, mehelt, kelle käes on Juhtile kuulunud kuulus itaalia meistri Ruggieri 1679. aastal valmistatud kontrabass. Temalt saime Juhti kõigi originaalteoste käsikirjad - 4 teost kontrabassile ja klaverile, samuti hulga Juhti jaoks kirjutatud teoste käsikirju. 5. oktoobril kõlavad nüüd **TMM-is** esmakordselt koos k õ i k L. Juhti kontrabassile mõeldud teosed, kaasa arvatud kontrabassikontsert. Esitajaiks eesti parimad kontrabassiolistid.

Juhan Aaviku käsikirjalise fondi üleandmine muuseumile algas juba 1994. aasta lõpul, kui **TMM-i** direktor Arvo Saar ja allkirjutanu töid Stockholmist Tallinnasse mitu kohvrit Aaviku käsikirjadega. See protsess käivitus koostöös Juhan Aaviku Fondiga, mille juhatuse esimees on hr. Kaljo Käärrik.

Augustikuus aga andis muuseumile üle arhiivmaterjali oma isa Juhan Aaviku kohta Tallinnas elav endine väljapaistev

Meie taotlused Kanadas on olnud tulemuslikud

3

STELLA PAHAPILL

Olen sündinud Tallinnas koolitegelase Johannes Kiiveti tütreks. Ta oli Prantsuse Lütseumi direktor, hiljem juhtival tööl Haridusministeeriumis. Klaverit õppisin Tallinna Konservatooriumis Aino Kõrbi, Bruno Luki ja Erika Franzi juures, pärast Eestist äraminekut Kölni *Staatliche Musikhochschule*'s, mille lõpetasin 1949. a. helikunstniku diplomiga.

Seejärel Kanadasse siirdunult asutasin oma klaveristuudio, kus õpilaste arv küünis peagi 30-40-ni. Töötasin ka Helmi Betlemi laulustuudios **klaverisaatjana**. Pr. Betlem korraldas huvitavaid õpilasõhtuid - kontsertkavalisi kui ka lavastatud ooperikatkendeid kostüümides. Tema stuudios oli häid lauljaid, osaliselt õpilasi, kes tulid temaga Rootsist Kanadasse. Need kontserdid olid väga populaarsed.

Esinesin esimesel pagulasperioodil ka palju klaverisolistina: enne Eestist äratulekut Griegi klaverikontserdiga ja Saksamaal Liszti "Totentanz"uga", mõlemad orkestriga. Oli ka raadioesinemisi ja kontsertidel ning aktustel soleerimist. Hiljem sai minust peamiselt kontsertsaatja. Olen saatnud klaveril paljude tuntud eesti kunstnike (Naan Põld, Eedo Karrisoo, Ingemar Korjus, Helmi Betlem, Arne Viisimaa, Els Vaarman, Avo Kittask, Arno Niitof, Carmen Prii jt.) täiskavalisi kontserte.

1964. a. asusin tööle Toronto Kuningliku Konservatooriumi laulustuudiot, saatsin üliõpilasi klaveril eksamitel, konkurssidel, kontsertidel.

1970. a. kinnitati mind esimese eestlasena konservatooriumi õppejõuks klaveri- ja teooriaõpetajana ning repetiitorina. Hiljem lisandusid ka eksamikomisjoni liikme ülesanded. Minu stuudio õpilased tulid minuga kaasa, nüüd juba konservatooriumi süsteemi. Eratundide andmine ei olnud lubatud.

1971. a. kinnitas Kanada Föderaalvalitsus mitmekultuurilisuse finantsilise toetamise poliitika, mis võimaldas hiljem ka meie kultuuriorganisatsioonidel oma tegevust laiendada. Asutati Eesti Kultuurikogu, mina - kandsin tollal Kersoni perekonnanime - sain selle muusikaosakonna juhatajaks. Kohe tuli raske ülesanne - korraldada Torontos läbiviidavate **Ülemaailmsete Eesti Päevade 1972 kultuuriline osa**. Selles valdkonnas oli välja kujunenud juba šabloon: reedel rahvatantsupidu, laupäeval laulupidu, pühapäeval kontsertjumalateenistus. Mind see ei rahuldanud - leidsin, et oli vaja anda mitmes valdkonnas tollal esile kerkinud noortele eesti muusikatalentidele esinemisvõimalusi. Vastuseisu oli, kuid viisin oma tahte siiski läbi. Päevad algasid pühapäeval kirikukontserdiga, nädala jooksul viidi aga iga päev läbi kaks Noorte Talentide kontserti, üks algusega kell 1 päeval, teine kell 5 õhtul kokku siis 10. Esmaspäeval oli

kirjandusõhtu-paneel "Kirjanikud kõnelevad" koos noorte luulelugemisega. Andsime ka välja luuleühiku uusimast luuleloomingust ja trükkisime afiši. Õhtu lõppes šampanja-koosviibimisega. Teispäeval toimus Suur Solistide Kontsert, pühendatud eesti heliloomingule, neljapäeval solistide kontsert interpreetidele. Kõik tuli kenasti välja.

Edust tiivustatuna asutasin 1972. a. sügisel oma **kontserdibüroo**, tutvustamaks eesti interpreete ka kanadalastele. Kontserdid toimusid 4 korda aastas Toronto tuntud kontserdisaalides samaaegselt eesti kunstnike näitusega fuajees. Neis kontsertsarjades on esinenud kõik tuntumad eesti helikunstnikud: Käbi Laretei, Carmen Prii, Endel Kalam, Evi Liivak, Hubert Aumere, Kalle Randalu, Naan Põld, Ingemar Korjus jt. Sageli korraldasime ringreise teistesse Kanada linnadesse, nagu Montreal, Ottawa, Vancouver, ning koostöös Eesti Helikunsti Keskusega Juta Kurmani juhtimisel ka New Yorgis ja ümbruses. Viimastel aastatel on meie kontsertkülalised olnud Kodu-Eesti kunstnikud Mati Palm, Peep Lassmann, Tarsina Alango, Helgi Sallo, Anu Kaal, Katrin Karisma, Eino Baskin, Silvi Vrait jne.

1974. a. asutasin koos huvikaaslastega mitmelt kunstialalt **Eesti Kunstide Keskuse (EKK)**, põhikirjalise eesmärgiga viljelda ja edendada kujutatavat, muusikalist, teatrikunsti, kirjandust ja muid kunstialasid. EKK registreeriti ja inkorporeeriti järgmisel aastal mittetulundusliku kultuuriorganisatsioonina. Olen olnud algusest peale praeguseni selle president ja ühtlasi muusikaosakonna juhataja. Juhatusel ridadesse on kuulunud ja kuuluvad mitmeid tuntud kultuuritegelasi ja isikuid - aupeakonsul Ilmar Heinsoo auesimehena, prof. Karl Aun, kunstnikud Osvald Timmas ja Abel Lee, Vello Hubel, Armas Maiste ja abiesimees Johannes Pahapill, minu praegune abikaasa.

Eelmistel aastatel asutatud Kultuurifond, kontserdibüroo ja andekate noorte toetamiseks loodud **stipendiumifond** ühinesid EKK-ga. Summad fondi on laekunud üsna lähedasti: 1974-1984 perioodil jagasime välja kultuuriuuhindade ja stipendiumide näol umbes 60 000 Kanada dollarit. Stipendiumid anname tavaliselt mitte õppija enda kätte, vaid konservatooriumile või stuudiole, kus stipendiaat õpib.

Üks meie stipendiaatidest on olnud bassbariton Ingemar Korjus. Kui ta veel Toronto Ülikoolis õppis, ütles ta õpetaja mulle, et see noor inimene peaks tingimata välismaal ennast täiendama. Kui muretsesin talle vajalikud summad ja õppimisvõimaluse Salzburgis, kus olin ise end täiendamas käinud ja väga rahule jäänud, polnud õpetaja aga nõus, kartis ilmselt, et Korjus nii kaugele minnes temast võõrduks. Lugu lõppes sellega, et õpetaja sõitis ise kaasa. Salzburgi "Mozarteum'i" ja Viini Muusikaakadeemia tuntud pedagoog Erik Werba võttis Korjuse karjääri kujundamise oma hoole alla. Varsti järgnes konkurss konkursile ja rahvusvahelised esikohad koos stipendiumide ja meistriklassidega tippõpetajate juures.

Torontos on ka **karavani-traditsioon** - etnilised grupid korraldavad juunikuus oma kultuuri tutvustamise üritusi. 1976. a. võttis EKK karavani eesti paviljoni üritused enda korraldada. Andsime inglise keeles etenduse muinasjutust "Tontla mets", mis toimus kuuski täis saalis, just nagu metsas. Muusika selles esinevale keelpilliansamblile kirjutas meie tellimistöö korras noor komponist Kristi Allik. Esimesel etendusel oli saal poolltäis. Aga siis hakkas rahvas kohale voorima, tekkis päris pikk järjekord. Pidime etendust mitu korda päevas mängima, et kõiki rahuldada.

1982. a. alustasime **kunstinädalaga "Seitse kunsti"** Seedrioru kaunil maa-alal. Peale süvamuusika oli kavas ka jazzmuusika, maalikunst, keraamika, hooguvõtte video, teatrikunst jne. Süvamuusika osas on kaasa löönud kõik meie tugevamad jõud - Kaljo Raid, Kristi Allik, Roman Toi, Normann Reintamm, Armas Maiste jne.

1984. a. oli jälle Toronto käes kord Eesti Päevi (**ESTO '84**) korraldada. Mõndagi tegime sarnaselt 1972. aastaga, aga uusi momente viisime ka sisse. Eesti Kunstide Keskus korraldas 14 üritust: kunstinäitus, vaipade näitus, fotonäitus, 2 jazzkontserti, kirjanduslik pealelõuna, muusikavõistlust, laureaate ja stipendiaate austamine koos lõunasöögiga jne. Suurürituseks kujunes "Suur Solistide Konstert" kolmetunnise kavaga, kus esinesid pea kõik väliseesti tuntud muusikud. Kontserdil ettekandmiseks olime tellinud Ontario kunstivalitsuse majandusliku abiga ooperi

REGIONALIA

AUGUST

Hiiuimaalt

* 2. augustil andis Kärkla kirikus kontserdi vana-muusikaansambel "Cantores Vagantes".

Läänemaalt

* 5.-7. augustini toimusid Lihula kultuuripäevad. Viidi läbi mitmeid üritusi, kus teiste kollektiivide seas paistis silma kultuuripäevadele eksootilist hõngu lisanud india tantse esitanud tantsutrupp.

* **Valge Daami Päevade** muusikaürituste raames anti Haapsalu linnuses kolmel õhtul kontserte. Ülesastujate seas oli prantsuse jazzband "Trio Bop" ja eesti ansambel "Jääboiler".

* Augusti keskpaigas käis Haapsalu puhkpilliorkester kontsertmatkal Põhja-Rootsis, kus kollektiiv andis kolm kontserti.

Pärnumaalt

* 3. augustil andis Pärnu Kuursaalil kontserdi Austria vaskpilliansambel "Stella Brass".

* 10., 11. ja 12. augustil lõpetas Pärnu Linnaorkester **suvehooaja kontsertidega**. Juhatas Loit Lepalaan ning kavas olid populaarne sümfooniline ja salongimuusika.

* 14. augustil toimusid Pärnu linna kultuuriosakonnas juba traditsioonilisteks muutunud Pärnu muusikute **mõttetalgud**. Räägiti kultuuripoliitikast linnast ja sellest, mis tundub muusikute poolt vaadatuna linnavalitsuse kultuurikontseptsioonis primaarne, mis sekundaarne.

Raplamaalt

* 5. augustil andis Rapla kirikus kontserdi organist **Carol Williams**.

* 12. augustil oli kirikumuusikafestivali raames Rapla kirikus barokk-kontsert. Kõlasid J. S. Bachi, G. Ph. Telemanni ja G. F. Händeli teosed.

* 19. augustil toimus Märjamaal EELK Lääne praostkonna **segakoorte laulupäev**.

Saaremaalt

* 5. ja 6. augustil esinesid Kuressaare linnuse kontserdi-saalil Kaia Urb ja Heikki Mätlik. Muusikute kava kandis nimetust "Suveserenaad" ja toimus Tallinna IX rahvusvahelise oreelifestivali raames.

* 11. augustil Kuressaare Laurentiuse kirikus toimunud kontsertjumalateenistusel esinenud Mikkel Toomkiriku segakoor kandis ette W. A. Mozarti Missa brevis nr. 7 D-duur.

* 12. augustil peeti Valjala

kirikus X Saarte praostkonna **vaimulik laulupäev**.

* 25. ja 26. augustil toimusid Kuressaare Kuursaalil Eesti Oscar Wilde'i Seltsi poolt korraldatud **naapoli laulude ja prantsuse šansoonide õhtud**. Laulsid Toomas Kuter ja Erkki Otsman, klaveril saatis Benno Margus.

Tartumaa

* Augusti esimesel nädalavahetusel käisid Ülo Vilimaa ja "Vanemuise" teatri balletitantsijad Dagnar Rang, Aivar Kallaste ja Oleg Titov Rootsimaal Kristinehamni tantsufestivalil.

* 19. augustil andis Tartu Ülikooli Ajaloo Muuseumis kontserdi Austria jazzviuldaja **Roland Bentz**.

Valgamaalt

* 22. augustil toimus suvemuusika kontsert Tõrva kirik-kammersaalil. Esinesid kohaliku muusikakooli õpetajad ja õpilased ning vokaalansambel "Sillervo".

Viljandimaalt

* 11. augustil Viljandis toimunud puuetega inimeste taidlusülevaatusel mängis ka Eesti Pimedate Ühingu puhkpilliorkester.

* 26. augustil tähistas **Karksi-Nuia muusikakool** oma 20. sünnipäeva. Toimunud kontserdil esinesid kooli õpilased.

Ida-Virumaa

* 14. augustil peeti Avinurme mail Oonurmes külapäeva ja tähistati külakooli 155. aastapäeva. Sel puhul esines kontserdiga 30-liikmeline segakoor Oonurmest pärit Ants Üleoja juhtimisel.

Lääne-Virumaa

* 24. augustil esines Rakvere kirikus muusikafestivali "Arvo Pärt 60" raames soome organist **Kari Jussila**.

* Uut hooaega alustav meeskoor "Rakvere" andis 26. augustil kontserdi Kunda tehase juubelipidustustel.

* 25.-27. augustini külastasid Saaremaa koori- ja tantsujuhid preemiareisil Lääne-Virumaad.

Võrumaa

* 8. augustil mängis Tallinna IX oreelifestivali raames Rõuge kirikus **William Albricht**.

* 21. augustil esines Võru muusikakooli saalis pianist **Toomas Vana**. Kontserdil kõlas Bachi, Beethoveni ja Schumanni looming.

* 26. augustil andis Võru kultuurimajas "Kannel" ühiskontserdi Veteli meeskoor ja naiskoor "Kannel".

"JONAS" TAGASI PÕHJAMAADEST

4. septembril andis "Eesti Kontserdi" juhtkond pressikonverentsi "Joonase lähetamise" ringsõidu kohta Põhjamaades. Etendused läksid hästi, maestro N. Järvi luges ooperikoori primaks, mida tal on tulnud juhatada. Lisapalana "Sanctuse" ettekandmist tervitas publik püsti seistes. Osa võttis palju kohalikke juhtivaid muusikuid ja muusikakriitikuid, kes andsid kõrge hinnangu. Parima ettekande osas lähevad asjaosaliste arvamused lahku.

Göteborgis ja Malmös oli müüdnud umbes 700, Stockholmis 900, Helsingis 600 piletit. Kohalolijate hinnanguil oli aga Rootsis kohal rohkem inimesi, saalid olid peaaegu täis. Ühelgi etendusel ei viibinud aga ühtki Eesti juhtivat ametiisikut.

On esialgne kokkulepe, et 1996. aasta veebruaril lõpus kantakse see teos ette ka Peterburis ja Moskvast, Venemaa ametivõimud on lubanud rahalist toetust. Eestis algaval hooajal "Joonast" ei esitata.

Toimus ka "Joonase" plaadi presentatsioon. Kõrge kvaliteediga kaksik-CD-d müüsid nii firma BIS kui Eesti Kontsert, viimane 40 eksemplari. Eestis tuleb seda müügile umbes 500, hind 300 EEK.

Järgmises numbris pikemalt Joonase ringreisist solisti ja poiste silmade läbi.

ML

"MA LENDAN

kinkisime neid, need kisti meilt sõna otseses mõttes käest ära.

Kas enne või pärast konkursivõitu? Aligust peale. Me liikusime konkursipaiga poole tasapisi, andsime enne seda Hokaido saarel mitu kontserti. Palju meeneid jäi linnavalitsustesse, kus igal pool olid juhid meid vastu võtma tulnud. Nii palju mehi pole ma enne näinud meid tervitamas. Ja nad hoidsid meie meeneid hella käega.

Niisiis oli teil juba enne konkursi Jaapanis hea maine.

Jaapanis levivad teated esimese kontserdi õnnestumisest või ebaõnnestumisest valguse kiirusega. Tehnika on neil juba selline. Jaapanlased hoiavad väga kokku ning fakside ja telefonikõnedega võib üks inimene terve massi kokku ajada.

Teil oli ju ka eelrenomee. Teil on sõprusdimeed Jaapani kooridega. Ma kavatsesin, kuid ei jõudnud järele uurida, kas see on sama koht, kus omal ajal sai Grand prix Kaljuste koor?

Jah, see on sama prestiižikas Takarazuka kammerkooride konkurss. Ka meil oli juba 1991. a. kutse Jaapanisse minekuks. Aga me otsustasime siis raha koguda ja ettevalmistusi teha. Aga see on mõttetute tegevus, sest koor ju uueneb iga aastaga, temast lahkub üle 15 neiu. Need, kes laulsid 1991. a., on juba ammu mööda ülikoole, teisi koore laiali. Kristiina Under on näiteks Tõnu Kaljuste kammerkooris.

EESTIST

Kaks tipptasemel klassikalise muusika kontserti Järvamaal

22. augustil toimus Paide kultuurikeskuses festival "Arvo Pärt 60" avakontsert. ERSO-t dirigeeris Mika Eichenholz. Solistid olid Ignat Solzenitsõn ja Pärt Tarvas. Vaatamata sajakroonisele piletihinnale oli kultuurikeskuse poole tuhande kohaline saal koos lisatoolidega välja müüdnud. Päev hiljem toimus orelikontsert Paide kirikus, kus soomlasest organist Kari Jussila mängis Pärdi ja Bachi teoseid. Pärast kontserti ütles Jussila, et Paide kiriku orelid registreeritud on kõlaliselt meeldivad, kuid samas soovitas leida pisut raha, et instrument lõplikult korda teha.

Peapiiskop külastas festivali lõppkontserti

19. augustil toimus Rapla kirikus tänavuse kirikumuusikafestivali lõppkontsert. Kaastegevad olid Kerava koguduse kammerkoor Soomest, festivali kammerorkester ning eesti ja soome solistid. Enne kontserti toimus tseremoonia, kus kirjutati alla sõpruslepingule Soome Alahärma delegatsiooniga. Lõppkontserdil viibis ka EELK peapiiskop Jaan Kiivit.

Kammermuusikafestival Saaremaal

17.-19. augustini olid Saaremaal I Kammermuusika päevad. Festivali raames toimus 7 kontserti, kus kõlas muusika Bachist kuni nüüdisaja kõlavärvide meistri Messiaeni loominguni välja. Festivalil ülesastunud interpreetid andsid tooni meie noorema generatsiooni tippmuusikud. Kammermuusika päevade kunstilise juhi Andres Paasi sõnul on üheks oluliseks ülesandeks taastada Saaremaal süvamuusika kontsertide traditsioon ja järjepidevus ning olla seeläbi otsekui sillaks aastakümneid tagasi seal loodud väärustele. Festivali kulminatsiooniks oli lõppkontsert Kuursaali kohvikus, kus esitati F. Poulenci loomingut.

"The Tallis Scholars" Rakveres

26. augustil esines Rakvere kirikus muusikafestivali "Arvo Pärt 60" raames ansambel "The Tallis Scholars". Euroopa ühe tunnustatava ansambli kava koosnes renessansiajastu meistrite loomingust. Rakvere kirikus toimunud kontsert oli ka ainus, mida ansambel Eestis andis.

Raemuusikapäevad Pärnus

9.-13. augustini toimunud Pärnu raemuusikapäevadel oli tänavu 7 kontserti. Osalesid "Õõmuusikud", Tallinna Issanda muutmise kiriku kammerkoor, Taimo Toomast, Toomas Vavilov, Nata-Ly Sakkos ja teised solistid ning kollektiivid.

Oli ka üks välissolist - viuldaja Roland Bentz Austriast. Festivali kontserdid toimusid Pärnu raekojas ja Pärnu Issanda muutmise kirikus.

Jüri-Ruut Kangur pakatab aktiivsusest

Juulikuu viimasel nädalal peetud Haapsalu muusikafestivalil "Viulimängud II" andsid eesti tuntud interpreetid EMA dotsendi Tõnu Reimanni eestvedamisel 7 kontserti. Festivali üheks osaks olid puhkpillimängijate suvekursus ja sümfoniitkorkestri esinemine. Selle juhi, Haapsalu muusikakooli muusikateatri dirigendi ja EMA II kursuse üliõpilase Jüri-Ruut Kangru käe all õpiti selgeks nõudlik kava Haydni ja Mozarti sümfoniatest ning dirigendi enda loomingust. Seda on esitatud peale Haapsalu veel mitmel pool Eestis.

Õppimise ja dirigenditöö kõrval on Jüri-Ruut Kangur kirjutanud suurteose - Reekviemi "Estonial" hukkunute mälestuseks. Muusikaõpilaste ja -üliõpilaste jõududega kantakse see ette Tallinna Kaarli kirikus jumalateenistuse ajal 28. septembril.

Esimene omataoline ettevõtmine

20.-24. augustini toimusid Martna kirikus Läänemaal gregooriuse koraali päevad. Üks nende korraldajaid, Marta koguduse õpetaja Peeter Paenurm ütles usutluses ajalehele "Lääne Elu", et sellel esimesel omataolisel ettevõtmisel osales umbes 50 inimest.

Tuli valida kitarrimängu ja laulmise vahel

Sel sügisel avatakse Kuressaare muusikakoolis pop-jazz osakond. Alguses loodeti hakata õpetama ka laulmist, kuid kuna puudusid vahendid lauluõpetajale palga maksmiseks, alustatakse sel sügisel ainult kitarriosakonna baasil.

LIBLIKANA ANDMA MAKSIMUMI'

Pärast võitu

Nüüd sõitis kaasa suur osa neid, kes kevadel lõpetasid. Aga nende vanus sobis konkursi jaoks - kuni 25. Meie vanimad on 21-aastased, noorimad alla 16.

Need koorid, kes meid vastu võtsid, on Tallinnas käinud - Niiza lastekoor, kellel on taga tugev sponsoritoetus, ning Chiba suur üliõpilaskoor. Need on tugevad koorid, mida paljude Jaapani kooride kohta ei saa öelda.

Jaapani usinus on fenomenaalne. Lastekooril, kellega ma kokku puutusin, on suvel ainult 5 päeva puhkust. Töö käib päevast päeva ja proove tehakse tihedasti. Eestlastel on oma kavalus, et head tulemust saavutada mitte jõu ja proovide hulgaga, vaid tehniliste ja mõtlemisnippidega, nii et jätkuks aega tegelda paljude asjadega - sport, kunst jne.

Eks inimese psüühika olegi nii üles ehitatud, et pideva tegevuse puhul vastuvõtuvõime nõrgeneb.

Neil ei nõrgene. Neil on elektroonika osas maailmatase ja neil on endil sündimisest saadik mingi lisaelektrood sees, mida meil pole.

Siis peaksid nad sellise usina harjutamise puhul maailmas kõiki muusikas ületama. Aga nii vist pole.

Ma arvan, et nende kontakt maailmaga pole olnud nii tihe, et nad oleksid aru saanud muusikalise lihtsuse olemusest. Ka on nende dirigendid ülekoormatud - juhendavad kuni 10 koori. Palju asju palja jõu ja korrektsusega muusikas ära ei tee. See võib kahjukski tulla. Aga nad on taiplikud ja võtavad uue ruttu omaks. Nägin seda, kui tegin Tokios ühe lastekooriga pisut üle poole tunni

proovi. Neil on see eelis, et neil on väga kõrged sopranid, hõbedaselt sädelevad, üle nahkhiire helikõrguse. Muidu on tavaliselt kõrged poistekooride diiskandid. Aga neil pole alte, sest nad on lühikesed ja nende häälepaelad on lühikesed. Neil on tehisalidid ja tehisbassid, kunstlikult viljelatud.

Siis midagi tagurpidi kontratenori taolist.

Jah, eks see ole ka kunst oma häälepaeltega "mängida".

Te olete kunagi öelnud või kirjutanud, et Te omandate pikapeale oskuse leida igale konkursile temale sobiva lähenemise. On see kunst Teil nüüd täiesti käes?

Ei, see ei saa iialgi käes olla, sest maad, kus konkursid toimuvad, on erinevad, nende tavad erinevad.

Jaapanis toimus minu jaoks esimest korda konkurss ülendavas paigas. Hispaanias oli see kinosaal, Prantsusmaal teatrissaalis. Mõnikord põhjendatakse seda sellega, et teatrissaalis tulevad hästi puudused välja. Tegelikult on see enneolematu sigadus nii lauljate kui kuulajate suhtes. Konkursi korraldajad pole ikka veel aru saanud, et see peab andma lauljale õilsa tunde, looma õhkkonna, kus koor saab anda maksimumi, samuti kuulaja vastu võttes, ta on ju selle eest maksnud raha. Takarazukas oli see esimest korda niimoodi.

(Järgneb)

VÄLISMAALT

Norra teadlane kasutab raketitehnoloogiat viiuli saladustesse tungimiseks

“Vibratsioon on vibratsioon, sõltumata sellest, kas ta formeerub kauniks kunstiks või kasutatakse teda lendavate raketite destabilliseerimiseks,” ütleb Trondheimi Tehnikaülikooli füüsikaproffessor Asbjorn Krogstad. Oma keerukat sadmestikk akustiliseks analüüsiks kaitseministeriumi raketiprogrammi raames kasutab ta ka viiuli saladustesse tungimiseks. Laseriga registreeritakse viiuliheli vibratsioon, tehakse see videoholograafi abil nähtavaks ja fotografeeritakse. Nii loodetakse jõuda alates Stadivariusest ekstraklassi viiulite valmistamise saladusteni, mille meistrid on hauda kaasa viinud.

Krogstad ütleb, et lõppeesmärgiks pole ta seadnud mitte Stradivariuse viiulite järeletegemise, vaid laste heakvaliteediliste ja töökindlate, kuid odavate viiulite loomise, kuna selliseid võivad tema sõnul muretseda endale praegu vaid miljonäride lapsed.

Krogstad töötab käsikäes Norra juhtiva viiulimeistriga Mikael Hagestroga. Nende kolmeaastase koostöö tulemusel on valminud revolutsiooniliselt uue sisestruktuuriga viiul, millel on juba mänginud kontserdil koos 24 klassikalise pilliga. Ning eksperdid ei suutnud vana ja uut tüüpi viiuli kõla üksteisest eristada.

Reuter-ETA

Raadiosignaali asendavad dirigenti

36-liikmeline London Sinfonietta Orchestra viis 16. augustil Albert Hallis läbi omapärase eksperimendi - laval esines vaid klarnetist, ülejäänud orkestrandid olid hajutatud publiku hulka üksteise peaaegu nägemata ja kuulmata. Iga orkestrant oli varustatud väikese raadiovastuvõtja ja kõrvaklappidega. Kompuuter saatis sel kombel nendeni metronoomilööke meenutavaid helisignaale õigest rütmist kinnipidamiseks.

Reuter-ETA

Ooperilaulja - eluotlik elukutse

37-aastasele Itaalia tenorile Fabio Armiliatole on tänavune suvi olnud õnneterohke. Esinedes Kesk-Itaalia linnas Macertas sai ta “Carmeni” etendusel kõigepealt mõõga läbi haavata, mõni päev hiljem tabas “Tosca” 3. vaatuses Cavaradossi lauldes paugu järel teda mingi terav ese (arvatakse rikošeteeruv paukpadrun) vasakusse jalapõida. Haiglast väljunult plaasterdatud põiaga taas lavale minnes murdis ta oma parema jalaluu. Jälle tuli laulja haiglasse toimetada.

Reuter-ETA

Bayreuthi festival

Tänavusel 84. Bayreuthi festivalil anti 30 etendust Wagneri teostest. Erilist huvi pakkusid “Tannhäuser” ning “Tristan ja Isolde” uulavastused, eriti viimane Ida-Saksamaa dramaturgi Heiner Mülleri uudes interpretatsioonis (dirigeeris Daniel Barenboim). Igal festivalil on uulavastusi, järgmisel aastal “Nürnbergi meisterlauljate” oma. Aastal 2000 tuleb uues kuues välja “Nibelungide sõrmus”, aasta varem “Lendav hollandlane”.

Festivali organiseerija, R. Wagneri lapselaps Wilhelm Wagner ütles, et elatakse peost suhu, piletihindade iga-aastane tõus katab enam-vähem perioodi inflatsioon. Üldkuludest on viimastel aastakümnetel suurenenud kulud

teenindavale personalile. Kui festivali taasulastamisel 1951. a., pärast seda, kui hitlerlased olid muutnud selle parteipropagandistlikuks ettevõtmiseks, moodustasid need kuludest umbes poole, siis praegu 75-80%.

DPA-ETA

Kirikukellade muusika Venemaal

10. augustil jõudis Valdai kõrgustikul asuva samanimelise järve saarel paiknevas Iverski kloostris lõpule kirikukellade muusikaspetsialistide kolmepäevane kohtumine-festival. Arutati kirikukellade muusika taasulastamist. Varasemaid meloodiaid on raske taastada, kuna neid tundnud kellalööjad on pea kõik surnud. Restaureerida tuli terahaaval kirjalike allikate, sh. kirikuarhiivide ja vanemate inimeste jutustuste põhjal. Esmakordselt üle aastakümnete pandi helisema mitte vanad kellad, vaid äsjavalatud, mille kõla leiti olevat hea.

Lisaks teadlastele olid kogunenud ja demonstreerisid oma oskusi muusikud-kellalööjad Valdaist, Novgorodist, Suzdalist, Peterburist, Moskvast ja mujalt. Peale vanade meloodiate mängimise nad ka improviseerisid.

ITAR/TASS-ETA

Kas enesetapp või mõrv narkootikumide läbi

Arstlik komisjon teatas, et Itaalia lauljanna Mia Martini suri k. a. mais narkootikumide liigtarvitamise tulemusel. Temast jäi maha kiri: “Olen väsinud ja tahan surra.” Tema samuti lauljannast öde Loredana Berte aga kinnitab, et see pole lahkunu käega kirjutatud ning keegi valas talle heroiiniga segatud kokaiini joogiklaasi. Eksperdid-grafoloogid ei suuda otsustada, kas see versioon on õige.

Mälestati Hirošima ohvreid

Augusti algul tähistati kontsertidega Hirošimas ja Vatikanis 50 aasta möödumist aatomipommi heitmisele Jaapani linnadele. Hirošimas kanti ette Jaapani helilooja Toskio Hosakowa Hirošima reekviemi ja laulsid 600 last 11 riigist Aasias, Aafrikas, Ameerikas ja Euroopas, kes olid kogunenud sinna UNESCO organiseerimisel ja rahadega.

Mälestusüritus Vatikanis koosnes kolmest osast: missast, jazz- ja popmuusikakontserdist ning G. Verdi Reekviemi ettekandmisest Santa Cicia orkestri ja lastekoori esituses. 300-pealine lastekoor oli omakorda tulnud Jaapanist. Reekviemi ettekandmise ajal moodas Paul VI nim. vastuvõtusaalis näidati filmilõike Hirošima õudustest ja praegusest konfliktist endises Jugoslaavias.

See oli esimene suur kontsert Vatikanis pärast 1994. aasta aprilli, kui seal mälestati natsismi ohvreid Teises maailmasõjas. Seekordsel kontserdil polnud kohal paavst Johannes II. Oma suverenssist Castelgandoffost saatis ta aga läkituse, mis loeti ette.

UNESCOPRESS/Reuter-ETA

Moskva muusikud paluvad toetust Jeltsinilt

350 aasta möödumist Moskva linna esmamainimisest tahetakse 1997. a. tähistada ka Tšaikovski ainsana Moskvas säilinud korteri (Kudrinskaja ploštšad 54/56) muutmiseks Tšaikovski mälestuskeskuseks-kultuurikompleksiks ning seal paljude ürituste läbiviimisega. Restaureerimistööd Moskvas on juba alanud, kuid raha nende lõpuleviimiseks napib. Väljapaistvad vene kultuuritegelased Olga Lepešinskaja, Irina Arhipova, Georgi Sviridov jt. pöördusid president Jeltsini poole palvega

aidata kaasa finantsressursside leidmisele. ITAR/TASS-ETA

“Vaatasin lakke, nägin taevast”

Edinburghi rahvusvaheline festival, millele pandi alus 1946. a., lõbustamaks Teise maailmasõja hädadest vaevatud inimesi, on nüüdseks kasvanud maailma üheks suuremaks. Tänavused 8500 osalejat andsid 1200 etendust - muusikat, näitemängu, kunsti jne.

Muusikat oli mitut sorti: dzäss, puhkpillitattoo (kujutati aega 200 aastat tagasi, kui Šotimaa oli liidus Prantsusmaaga Inglismaa vastu), süvamuusika. Avakontserdil dirigeeris Claudio Abbado *Jugendorchesterit*, esitades Bruckneri 9. sümfooniat ja *Te Deumi*. Viimasel minutil saavutati kompromisskokkulepe *Schottish Opera* kooriga, kes ähvardas streikida, mistõttu võidi ette kanda Dvoraki ooper “Jakobiinlane”. Teiseks etendati esmakordselt Euroopa-Ameerika helilooja John Adamsi uut muusikali “Vaatasin lakke, nägin taevast”. Selle süžees on 7 noore ameeriklase läbielamised Kalifornia maavärinemise ajal.

Reuter-ETA

Muusikalised telefonikutsungid

Saksamaal on saanud moeajaks muusikalised telefonikutsungid. Kes helistab Ülemaailmse Looduse Fondi Frankfurdil osakonda, kuuleb telefonis kõigepealt ilusat linnulaulu, siis naishäält teraval toonil ütlemas: “Hoidke seda!” Baieri mineraalveefirma ühenduse võtja kuuleb veevulinat, üks sööklafirma tuletub helistajale oma spetsiifikat meelde telefonimatsutamise, loomaaed lõvi mõrgamise kaudu jne. Enamik ettevõtteid kasutab lühikesi muusikalisi klippe.

Firma Pro Emotion, kes tegeleb telefonikutsungite väljatöötamise ja klientide telefonidesse monteerimisega, on teinud psühholoogilisi uuringuid ja leidnud, et väga tutavad meloodiad ei tule üldreeglina firmadele kasuks, vaid uudsuse puudumise tõttu peletavad kliendi ernale. On muidugi erandeid: üks kindlustusfirma kasutab telefonikutsungina edukalt muusikalist klippi, mis on saatnud tema tele- ja raadioreklaami, Lõuna-Saksamaa Farmerite Ühing vana rahvalaulu algust jne. Üldreeglina töötatakse aga firmadele välja uudselt mõjuvaid helikombinatsioone, mis helistaja alateadvusse kannavad sõnumi kas firma soliidisusest või energilisusest.

Sellest reeglist ei pea kinni Frankfurdilinnavalitsus - sinna helistajad kuulevad algustakte Beethoveni heliteoses “Elisale”. Nii rõhutatakse sümpaatiat noorsoo suhtes - linnavalitsusele kinkisid selle kutsungi Frankfurdil 1200-aastaseks esmamärkimise pidustuste ajal kaks koolipoissi.

DPA-ETA

Miks 1816 aastast muutus Beethoveni loomelaad?

Peatselt ilmuva L. van Beethoveni uue biograafia autor Susan Lind kinnitab: ta on pärast 15-aastast tõestusmaterjalide kogumist veendunud, et suurel heliloojal oli sohiopeg, emaks Antonie Brentano, kes oli selleks ajaks juba 5 lapse ema. Tema abikaasa Franz oli teadlik Antoine'i vahekorras Beethoveniga, kes omakorda ei tahtnud naise abielu lõhkuda. Beethoven teadis, et laps on tema oma, sest Antoine oli talle seda raseduse ajal öelnud. Beethoven ise oma pojaga aga kunagi ei kohtunud.

Poiss haigestus 1816. a. 4-aastaselt salapäraselt, jäi vigaseks ja oli seejärel arengupeetustega. Susan Lind kirjutab, et Beethoven elas seda väga raskelt üle, aasta jooksul ei kirjutanud ta ühtegi teost ja ta hilisem looming oli varasemaga võrreldes hoopis teistsugune.

Reuter-ETA

Augustikuune muusikaelu Tallinnas oli piiratud kahest suurüritusest: kuu alguse sisustas suurejooneline oreelifestival, lõpu aga Arvo Pärdi 60. juubelit tähistav kontserdisari, viimane küll valdavalt pealinnaväline. Vahepealse aja täitsid mitmekesised kammermuusikaprojektid.

Läbi suve on Eesti Kontserdi kõrval muusikaüritustega tegelnud a/s Lendmuusika Toivo Lennu juhtimisel. Regulaarsed kirikukontserdid pakuvad vaheldusrikkaid programme paljudelt tunnustatud muusikutelt, olles ennekõike mõeldud Eestit külastavate turistide kultuurihuvi rahuldamiseks. Viimane nõib olevat siiski suhteliselt tagasihoidlik, arvestades publiku teenimatut hõredust.

3. augustil võis Pühavaimu kirikus kuulata sisukat barokkmuusikakava. Esines bassilaulja Uku Joller, kelle näol on tegemist meie hinnatuima barokkmuusika esitajaga. Ta on solistina õnnestunud osalenud paljude suurvormide ettekandel. Seekord kava sisaldas mitu aariat G. Ph. Telemanni ja J. S. Bach'i teostest ning esitati väljapeetud stiilitundega. Nauditav oli laulja meisterlik vokaaltehnika ja intonatsiooniline tundlikkus; värvikas häälvajanuks vaid enam mahlakust madalas registris. Kontserdil kaasateinud muusikuist väärib esiletõstmist Andres Siitani tehniliselt laitmatu oboemäng, seevastu fagotipartiis (Kaido Suss) oodanuks ühtsemat barokkitunnetust, eriti artikulatsiooni osas. Lembit Orgse professionaalsus avaldus ennekõike saatjana, sooloonumbris oli organisti Bach'i interpretatsioon liialt pianistlik.

8. augustil mängis Mustpeade Majas Eesti Muusikaakademia Magistrantide Keelpillikvartett koosseisus Kätlin Saar, Elo Ivask, Kirti-Kai Loorand ja Pärt Tarvas, kaastegev oli tšellist Kristjan Saar. Sügisest neljandat hooaega alustav kollektiiv on oma oskusi täiendanud nii siinses kui Londoni Kuninglikus Muusikakademies. Seekordse kontserdi kava oli igati kaalukas - kuulajani toodi 2 suurteost pea ühest ajastust, L. van Beethoveni kvartett op. 59 F-duur ja F. Schuberti Kvintett op. 163

C-duur. Noored muusikud ei jäänud püstitatud ülesandele alla. Esituse pulbitsev energia, läbitunnetatud vormikujundus ja särav tehniline teostus ei lasknud publikul hetkekski igavust tunda. Tähelepanuväärne oli saavutatud dünaamiline varjundirohkus, kvarteti pianissimo säras lausa kristalselt. Kohati häiris siiski liigselt forseeritud kõla kulminatsioonides. Puudusena tuleb märkida eriti Beethoveni kvartetis esinenud intonatsiooniprobleeme, mis näisid viitavat ebaõnnestunud häälestusele, samuti oodanuks I viiuli (Kätlin Saar) veenvamat juhtrolli ja filigraansemat toonivalitsemist.

Kahel õhtul kõlas Nigulistes vene koorimuusika. Õigeusu Vaimuliku Muusika Kammerkoor on Eesti kultuurikontekstis kahtlemata ainulaadne nähtus. 1988. aastal asutatud kollektiiv tegutseb Valeri Petrovi käe all ning on erilise tunnustuse võitnud 15.-18. sajandi vene kirikumuusika professionaalse stiilipuhta interpreteerimise eest. 9. augusti kontserdilt jäi kõrva koori laitmatu intonatsioon, mis tegi eriti nauditavaks traditsioonilise valdavalt kõlamiinimumi kasutuse. Iseküsimus muidugi, kas see "Petrovi-koorile" iseloomulik musitseerimisviis kirikuakustikas jõudis ka iga kuulajani, seda eriti teksti osas. Mõneti häiriv oli kontrast koori kõla äärmise vaoshoituse ning Petrovi aktiivse, suure joonisega dirigeerimismaneeeri vahel.

13. augustil kogunes Mustpeade Majas Taimo Toomasti ande austajaskond. Saksamaal Coburgi Ooperiteatris tegutsev laulja on rõõmistanud regulaarselt kodupublikutki; viimase aja ülesastumistest meenub eredana osalemine R. Tobiase oratooriumi "Joonase lähetamine" ettekandel. Seekordse kontserdi esimese poole täitsid L. van Beethoveni laulud, sealhulgas nõudlik tsükkel "Kaugele armastatule"; ülejäänud kava sisaldas romantilisi ooperiaariaid Wagneri, Verdi, Rubinsteini jt. sulest. T. Toomasti puhul on tegu küpse, väljakujunenud ooperihäälega, millel kõla ja kandvust kõigis registreis ning ühtlasi raskusi

kammersaali ära mahtuda. Vokaaltehniliselt meisterlikku esinemist rikastas laulja loomulik sarm koos üliemotsionaalse miimikaga. Huvipakkuv oli Beethoveni soololaulude isikupärane, artistlik tõlgitus; siinkohal ühtlasi tänusõnad sisuka kavalehe eest, mis võimaldas ka originaaltekstist mitteamusaajail nautida laulude sisu, Frieda Bernstein T. Toomasti traditsioonilise saatja rollis oli maitsekalt solisti jälgiv ning võlus ooperiaariates klaverist tõelisi orkestrivärve.

Tallinna Keelpillikvartetil täitus mullu 10. tegevusaasta. 15. augustil Mustpeade Majas mängiti koosseisus Urmas Vulp, Toomas Nestor, Viljas Kuusk ja Tõnu Jõesaar. Mitnepalgeline kava sisaldas Puccini, Elleri, Pärdi ja Brahmsi loomingut ning esitati ühtlase professionaalsusega. Nauditav oli muusikute paindlik ansambli tunnetus, valitsetud toonikultuur, samuti esituste karakterne stiililine väljapeetus - romantilise muusika magus tundelikus vaheldumas põhjamaise kargema värvipaletiga; meditatiivne tasakaal hingeliste kannatuste ja otsingutega. Allakirjutanu lemmikuks kontserdil kujunes J. Brahmsi Keelpillikvartett a-moll op. 51 veenva vormilise ja kõlalise tõlgitusega.

Järgneval õhtul võis a/s Lendmuusiku korraldusel kuulata järjekordset suvemuusikakava. Toomkirikus esines keelpillikvartett "Noobel Nelik", kaastegev oli sopran Meeli Tammu. Kvartett koosseisus Maano Männi, Urmas Roomere, Rain Vilu ja Tõnu Jõesaar alustas koosmusitseerimisest 1992. aastal. Ansambli repertuaari valik ulatub Viini klassikuist nüüdisaegse muusikani. Seekordse kava täitis põhiliselt W. A. Mozarti looming. Avateosena kõlanud Mozarti Keelpillikvartett B-duur kannatas liigse tormakuse all. Esituse ülikiired, interpretide tehnilisi võimeid demonstreerivad tempod ei õigustanud end kirikuakustikas, muutes kaunid meloodiajoonised ähmasteks ning esituse tervikuna närviliseks. Kahe Mozarti aariaga esines Meeli Tammu. Märkimisväärselt vokaalse potentsiaaliga noore laulja häälvajanuks on esialgu veel

arenemisjärgus, millele viitas kohatine liigne pingutatud, samuti alumise registri kahvatu kõla. Kontserdi muusikaliselt meeldivat üldmuljet kahandas kvarteti emotsioonidelt leige, kohati suisa tujutu mäng, mida ei tahaks õigustada kuulajate vähesusega.

21. augustist 11. septembrini tähistasime suurejooneliselt Arvo Pärdi sünnipäeva. Põhiline osa kontsertidest toimus Pärdi kodukandis Järva- ja Virumaal, festivali avamise au jäeti siiski pealinnale.

Estonia Kontserdisaalis toimunud avakontserdi kava oli omaette maiuspala: ettekandele tulid A. Pärdi "Cantus Benjamin Britteni mälestuseks" ning tšellokontsert "Pro et contra" ning Brahmsi Klaverikontsert A-moll. Kontserdilt saadud muljed on paraku vastakad: põhilised kriitikanooled lähevad seekord lendu Rootsi dirigendi Eichenholzi aadressil. Tema kontakt ERSO-ga jäi tuntavalt hõredaks, taandudes valdavalt tempo kooshoidmisele. Dirigendipoolne napp töö fraasikujunduses ning keskendumine skeemijoonisele avaldas pärssivat mõju ka orkestrile, eriti Brahmsi muusika ettekandes, tekitades vormiliselt raskesti haaratavas kontserdis tõsiseid probleeme üksteisemõistmises ning muutes teose tervikuna laialivalguvaks. Seda soodustasid valitud tempod, mis eriti I osas olid traditsioonilistest tunduvalt aeglasemad. Eelpoolõeldu kammitises kindlasti ka rahvusvahelise tunnustuse võitnud USA 22-aastast pianisti Ignat Solženitsõnit, kellelt oleks tahtnud kuulda säravamalt, ehk koguni bravuursemalt esitust - tehniliselt nõudlik materjal mängiti ära laitmatult, kuid ilma nauditava üleolekutundeta. Samas võlus pianisti romantiline tundlikkus teose aeglasel keskosas.

Vaimustavaks elamuseks kontserdil kujunes tšellokontserdi esitus, eelkõige tänu Pärt Tarvase nii kuulajaid kui orkestrit nakatavale vaimukale esinemisele.

"EESTI KONTSERDI" HOOAEG 1995/96

"Eesti Kontserdi" tegevust hooajal 1995/96 iseloomustab kõigepealt kontserdielu detsentraliseerimine. Viimaste aastate jooksul on kujunenud olukord, et parimad kontserdid on leidnud aset eelkõige Tallinnas, väikelinnadesse ja maakohtadesse on jätkunud vaid seda, mis pealinnast üle jääb. Põhjusti on mitu - publiku vähesus, rahapuudus, välisinterpreetide huvi Tallinna vastu. Alates algavast hooajast püüab "Eesti Kontsert" tekkinud olukorda muuta, mitmete linna- ja maavalitsustega on juba sõlmitud vastavad lepingud. Nimetagem vaid ühe näitena maailmakuulsat Inglise kammerkoori "The Tallis Scholars", mille ainus kontsert toimus Rakvere kirikus. Järgnevad Viini kammerorkestri esinemine Tartus, Mark Lubotski Võrus, Rémi Boucher Põlvas, St. Peterburgi Camerata Pärnus jne.

"Eesti Kontserdis" on festivalide ja muude muusikaürituste korraldamisega otseselt ametis kolm n.-ö. tandemit: produtsendid Madis Kolk, Lauri Aav ja Peeter Vähi ning nende assistendid Tuuli Metsoja, Kristi Kriesenthal ja Ellen Himma. Ent laskem igaühel kõnelda enda eest.

LAURI AAV:

Nagu Te juba ise olete märganud, ei ole käesolevas uue hooaja tutvustuses juttu ühestki eraldi kontserdist koos kuupäevade, kellaaegade ja muu sellise konkreetse informatsiooniga. Põhjus ei ole loomulikult selles, et me nendest kontsertidest praegu veel midagi ei teaks, vaid hoopis selles, et tänavu on juba teine hooaeg, mil andsime välja põhjaliku ja konkreetse hooaja bukleti, kus kirjas pea kõigist kontsertidest septembrist kuni juunini. Igal muusikahuvilisel on piisavalt põhjust juba hooaja hakul buklett endale hankida, et oma kontserdikülastusi pikemalt ette planeerida.

Eelpoolmainitud põhjustel ei räägiks tuleval hooajal toimuvatest üksikustest kontsertidest, vaid peatuks pikemalt projektil koondnimetusega "Felicia". See on nelja riigi vaheline kultuurivahetusprojekt, mille põhirõhk on loomulikult muusikal. Nelja osavõtva riigi - Soome, Eesti, Tšehhi ja Austria - nimede esitähedest ja tuletatud ka festivali kaunis nimi: Finland, Estonia, L, I, Czech, Rep. I, Austria. Idee pärineb samadelt inimestelt, kes kunagi organiseerisid Soome muusikafestivali "Festum Finnicum", mis loodetavasti ka tulevikus veel toimub. "Felicia" on mitmeetapiline - 1. Tšehhi muusikafestival Soomes ja Eestis (okt. 1995), 2. Eesti ja Soome muusikafestival Tšehhis ja Austrias (apr. 1996), 3. Austria muusikafestival Eestis (sügis, 1996). Nagu varemgi mitmete suuremate projektide puhul, näit. "Arvo Pärt 60" - festival, kus on tegemist mitmete produtsentide ühistööga, on "Felicia" meie ühistöö, samuti nagu tuleva aasta augustisse planeeritav Eduard Tubina festival, millest peaks kujunema tulevikus üks "Eesti Kontserdi" suuremaid üritusi ja millest konkreetsemalt räägiks juba edaspidi.

MADIS KOLK:

Meie tandemi selle aasta projektidest on kahtlemata mahukaimaks järjekordne uue muusika festival NYJD, mis toimub novembri lõpus. Seekordseks juhtteemaks on nüüdismuusikateater: koostöös von Krahli teatriga tulevad Peeter Jalaka lavastuses esiettekandele kolm uut lühiooperit, autoriteks Raimo Kangro, Alo Mattiisen ja Mari Vihmand. Koostöös Estonia Teatriga saabub festivalile Muna Tsengi tantsutrupp New Yorgist etendusega *The Pink*. Lisaks esineb NYJD-il hulk väljapaistvaid ansambleid ja soliste: *Rascher Saxophone Quartet*, *L'art pour l'art* ja Christoph Maria Moosmann Saksamaalt, *Basso Bongo USA-st*, *Het Trio* Hollandist, pianistid Patrick Scheyder Prantsusmaalt ja Roger Woodward Austraaliast. Muidugi annavad mitmeid kontserte Eesti kollektiivid, sh. ERSO ja Estonia Teatri orkester.

Ka pilt ülejäänud hooajast on küllaltki rõõmustav. Maailma absoluutsesse tippklassi kuuluvad *Hillard Ensemble*, kes esitab ebatavalise kava "Laulud ja lood - elu kõige ootamatumatute külgede muusikalised uuringud", Belgia vanamuusikaansambel *Collegium Vocale* ja tema dirigent Philippe Herreweghe, Saksa vanamuusikaansambel *Musica Antiqua Köln*, Taani plokkflöödivirtuoos Michala Petri. Kindlasti pakuvad huvi Viini kammeorkester ja Carl Nielsen kvartett Taanist, samuti väga kõrgelt hinnatud noorema põlvkonna muusikud, nagu *Auryn Quartett* (Saksamaa),

Auryn Quartett

Osiris Trio (Holland), Rootsi pianist Niklas Sivelöv. Huvitavate kavadega astuvad ette ka Eesti interpreetid Arbo Valdma, Ralf Taal, Mati Mikalai, Leili Tammel, Mati Palm, Aleksandra Juozapenaite-Eesmaa, Lauri Väinmaa.

Aprilli keskele mahuvad veel mitme välisesinejaga ja meistripillide näitusega Klavessiinipäevad.

PEETER VÄHI:

Meie suvi on olnud äärmiselt pingeline ja möödunud festivalide tähe all. Väikeste vahedega järgnesid üksteisele "Orient '95", Eesti Kultuuri Festival Saksamaal ja "Arvo Pärt 60". Järgmiseks suuremaks ürituseks on Kitarrimuusika Päevad, mis toimuvad 9.-14. jaanuarini koostöös Eesti Kitarriseltsiga üle kogu Eesti. Koos ERSO-ga astub üles maailma üks virtuoossemaid kitarriste Rémi Boucher Kanadast, Briti Nõukogu toetusel annab kaks kontserti Hill/Wiltschinsky duo Inglismaalt, tulemas on Rootsi tipud Per Skareng ja Magnus Andersson, samuti Juan Antonio Muro koos Soome kitarritrioga. Loomulikult ei puudu Kitarrimuusika Päevadelt ka Eesti esindajad Heiki Mätlik ja Tiit Peterson.

Kuigi ees on veel terve kontserdi hooaeg, oleme praegu oma mõtetega juba järgmises suves. Parajasti on käimas Pärnu Raemuusika Festivali kunstilise kontseptsiooni ning programmi kokkupanek. Pärnu on linn, mis kindlasti vajab suvist süvamuusika festivali. Kunagi oli selleks Oistrahhi-nimeline Festival, milles oli kesksel kohal viulimuusika ja kuhu sõitis kokku vene ja juudi intelligents nii Moskvast, Leningradist kui teisest tollase Nõukogude Liidu kultuurikeskustest. Ajad on praeguseks oluliselt muutunud, me ei teosta reanimatsiooni juba ammu väljasurnud Oistrahhi-festivali kallal, samuti ei püüa me asendada pankrotti läinud "Fiestat". Raemuusika Festivalil kõlab igasugune kõrgetasemeline süvamuusika, mis sobib suvisesse kuurortlinna, ent põhirõhk on kammermuusikal alates üksikesinejatest kuni kammerorkestriteni. Praegu käivad Pärnu Festivali osas läbirääkimised Ermitaaži Orkestriga (kunstiline juht Saulius Sondeckis), rootsi dirigendi Mats Liljeforsiga, ameerika pianisti Elena Wolkonskyga, rootsi soprani Ingegerd Björklundiga ja veel mitmete teiste interpreetidega. Loodan, et Raemuusika Festivalist kujuneb Pärnu suvise muusikaelu üks kesksemad sündmusi.

Vierne'i ja Süda tähe all

28. juulist 6. augustini toimus Tallinna IX RAHVUSVAHELINE ORELIFESTIVAL. 1987. aastal Andres Uibo ellukutsutud orelimuusikapäevade traditsioon kosub iga aastaga ning tänaseks on festivalist saanud Eesti suurejoonelisemaid ja elujõulisemaid süvamuusikaüritusi. Orelikonserptidele lisandunud kõrgetasemelised koori- ja kammermuusikaõhtud tingivad tunduvalt laienenud huvilisteringi, samuti välditakse ürituse liigest pealinnakeskust.

Teist aastat on festivalil olnud läbi joon konkreetse helilooja teoste näol. Mäletatavasti õnnestus mullu kuulata pea kõiki Charles Maria Widori orelisümfooniaid; seekord oli tähelepanu LOUIS VIERNE'i looming. Pariisi Jumalaema kiriku kunagise organisti sünnist möödub tänavu 125 aastat. Festivalil kõlasid Vierne'i 6 orelisümfooniaid, mis oma sisuliselt ja tehniliselt nõudlikkusest väljastavad sätumise keskpärase organisti repertuaari.

Läbi aastate on festivalil oluline roll eesti orelimuusika tutvustamisel. Seekord keskenduti peamiselt PEETER SÜDA loomingule, kelle surmast 3. augustil möödus 75 aastat.

10 festivalipäeva jooksul anti kokku 30 kontserti - Tallinnas Toomkirikus, Niguliste ja Nõmme-Rahu kirikus, lisaks veel Pärnus, Paines, Rakveres, Viljandis, Kuressaares ja mujal. Külalisesinejaid oli Prantsusmaalt, Saksamaalt, Austriast, Jaapanist ja USA-st, sealhulgas mitmedki eesti publiku ammused tuttavad. Tunnustusena tuleb märkida tänavuste esinejate ühtlaselt kõrget taset, tänu millele sai rida tippelamusid kontsertidelt. Nüüd üksikasjalikumalt Tallinnas toimus.

Festivali pidulik avatseremoonia Nigulistes oli kitsamales kutsuteringile. Siin astus üles seekordne noorim esineja - tänavu Eesti Muusikaakadeemia lõpetav Aare-Paul Lattik, säravamaid talente eesti noorema põlvkonna organistide seas. Sisukate improvisatsioonidega esines Rein Rannap, kes kodupublikule enam tuttav mitmekülgse pianistina.

Avatseremooniale järgnenud kontserdil Toomkirikus kõlas Henry Purcell muusika. Taas polnud valik juhulik - möödub ju tänavu selle inglise kuulsaima barokiaja helilooja surmast 300 aastat. Ettekandele tulid "An Evening Hymn" ja ood "Hail! Bright Cecilia". Festivali tarbeks kokku

tulnud koori, Vanalinnas Barokkorkestri ja soliste juhatas eesti publiku ammune tuttav prof. Leo Krämer Saksamaalt. Kõrva jäi väga heal tasemel orkester (kontsertmeister Elar Kuiv) maitseka, nüansirikka mängu ning laitmatute rühmasoolodega. Nauditav oli koori kõla, kohati oodanuks polüfoonilise faktuuri reljeefsemat väljatöötlust. Solistide seas oli suurepärase barokkmuusika interpreteerija sopran Kaia Urbi kõrval meeldivaks leiuks kontratenor Andris Veismanis Lätist. Kaunitämbriiline ja vokaaltehniliselt vabalt kõlav hää vabab vaid oskust end ansambli enam maksma panna. Seevastu häiris bassisoolodes mõneti robustne esituslaad, eriti tagasihoidlikuks jäi seekord Allan Vurma esitus.

Festivali järgmine õhtu oli ehk orelimuusika sõprade jaoks oodatumaid. Teistkordselt esines Tallinnas Olivier Latry, nüüdisaja eredamaid organiste, kelle "kodukirikuks" Notre-Dame Pariisis. Kava sisaldas valdavalt prantsuse muusikat, sh. Vierne'i I orelisümfoonia. Latry puhul on tegu oma maa kultuuri sügava tunnetamisega, mis liidus interpreedi kadestamisväärse muusikaalsuse ning perfektse pillivaldamisega teeb temast ühe parima prantsuse muusika esitaja. 29. juuli kontserdil väimustas esitustes võrratu tehniline üleolek ning mõtestatud tämbriivalik, mis võimaldas salgineda ka kõige mitmekihilisemal muusikal; erilist imetlust äratas orelit kohta erakordselt paindlik dünaamika valitsemine. Kontserdi lõpus tõestas Latry end ka igati arvestatava improviseerijana, olles oma mängulise muusika maailma aluseks valinud eesti viisi "Meil aiaäärne tänavas".

Juba kolmandat korda osales Tallinnas orelifestivalil Bernhard Haas, Stuttgarti Muusikaülikooli professor ning ühtlasi Viini Suure Kontserdimaja tänavuse hooaja solist. Haasi tuleb ennekõike hinnata Saksa barokkmuusika professionaalse tundja ja esitajana. J. S. Bachi ja D. Buxtehude teosed olid kindlasti sellegi kontserdi õnnestunud pool, vaatamata sellele et Niguliste kiriku akustika ja sealne pill eriti ei soosi barokkmuusika esitamist. Omaette julgustükk kavas oli P. Süda transkriptsioon F. Liszti sümfooniilisele poemile "Tasso" - nii sisuliselt kui tehniliselt rasketihaaratavat ei kohta eriti ka eesti organistide kavas. Esituses oli tuntav mõnetine mõtte väsimine ja laialivalgumus.

31. juulil oli Nigulistes hoopis viulimuusika päralt. Kõrge-tasemeline duo Urmas Vulp (viul) - Vardo Rumessen (klaver) esitas läbilõike eesti

viulimuusika paremikust Rudolf Tobiasest Ester Mägini.

Läbi aastate on tavaks olnud festivali peakorraldaja Andres Uibo osalemine kontserdisarjas. Seekordne esinemine andis tannistut Uibo jätkuvast vormisolekust ka tegev-muusikuna. Kontserdil oli kaastegev Urmas Vulp viulil. Kava esimene pool näis olevat rõhuasetusega eesti vähem-mängitava orelimuusika tutvustamisele. Suhteliselt vähepakkuvaks jäi J. Aaviku "Palve", seda peamiselt registratsiooni ja tervikukujunduse osas. Seevastu meeldivaks avastuseks oli T. Siitani "Capriccio armsa õpetaja ärasõidu puhul" pühendusega Arvo Pärtille. Kontserdi elamuseks kujunes kindlalt Vierne'i III orelisümfoonia, mis jäi meelde ennekõike tänu helilooja sisuliste taotluste interpreedipoolsele sügavale mõistmisele.

2. augusti orelitõhtu oli festivali eksootilisim, kuid kindlasti mitte nauditavaim. Esines Mari Kodama Jaapanist, temagi on eesti publikule varasemast tuttav. Kava sisaldas valdavalt Kodama enda loodud muusikat, kuhu oli kaasatud ka Jaapani rahvuspill shakukachi (esitaja Youichi Iwakachi). Selle pilli ja orelit ühendamine on üsna küsitav, tingituina erinevaist häälestusprintsipiidest, mistõttu kuulajani jõudev tulemus kõlas lihtsalt mustalt. Mari Kodamal heliloojana ei ole kindlat loomingulist käekirja, taotluseks näib olevat eri ajastute ja stiilivõtete ühendamine, mis küll kohati annab üpris primitiivse tulemuse. Ka ei saa selle kontserdi põhjal eriti kõrgeks hinnata organisti tehnilist meisterlikkust.

Märksa elamuslikumaks kujunes järgmine kontsert, mille sisustasid abielupaar William Albright ja Pamela Decker USA-st. William Albright on organistina tuntud kui nüüdisaegse muusika laialdane esitaja, lisaks on tegu igati arvestatava heliloojaga, kelle modernse helikeelega teosed on kantud tõeliselt saatanlikust energiast. Imepärase värvidemaailmaga kütkestas Albrighti esitatud O. Messiani linnuhälte-muusika. W. C. Handy-Tats Walleri *St. Louis Blues* kava lõpul šokeeris oma võimalikkuses nii Niguliste orelit kui vaimustunud kuulajaid. Mitmepalgeline tervikliik kava kontserdi esimeses pooles mõneti küllastas kuulaja, küllap sellest ka pinnapealne mulje Pamela Deckeri esitust, mis ometi jäi kõrvale meisterliku tehnikaga ning tundliku muusitseerimise poolest.

4. augusti kontserdi sisustas taas külaline Pariisist, bulgaaria päritolu Yanka

Hekimova. Tegemine on vaieldamatult andeka muusikaga, kelle mängumaneer annab tannistust tugevaist prantsuse koolikonna, ennekõike aga Hekimova õpetaja, kuulsa organisti Jean Guillot' mõjudest. Hekimova mängu iseloomustasid äärmiselt kiired tempod ning täpne artikulatsioon, kohati siiski ka liiga kuiv esitusmaneer. Omaette kangelasteoks võib pidada Vierne'i IV orelisümfoonia mõjusat ettekannet - juba ainuüksi teose maht on hirmuäratav.

Festivali eelviimasel päeval oli muusikahuvilistel valida kahe üheaegselt toimiva kontserdi vahel. Oigesti tegid need, kes eelistasid Wiener Akademie maailmamaine Austria Kammerorkestri esinemist Toomkirikus. Martin Haselböcki juhitud kollektiiv mängis ajaloolistel instrumentidel teoseid hilisbaroki autoreilt ja Viini klassikult, teenides oma professionaalsusega ära publiku vaimustava heakskiidu.

Seevastu Ameerika organisti David Pizarro esinemine Nigulistes valmistis mõningase pettumuse. Tehniliselt nõudlikus mitmekülgses kavas oli suur osa barokiaja muusikal, mille interpreetatsioon jättis paraku tõsiselt soovida, seda eriti artikulatsiooni osas. Ebamugavustunnet süvendas kuulajas organisti mäng tehniliselt pea võimete piiiril, millest esituse kohatine närvilisus ja kramplikkus.

Suurejoonelise elamuse pakkus festivali lõppkontsert, esinejaks Andreas Rothkopf, Saarbrückeni Muusikaülikooli professor Saksamaalt. Eri ajastute muusika kanti ette ühtlase meisterlikkusega, mis avaldus tehnilises vabaduses, väljapeetud stiilitajus, maitsekas tempovalikus ning igati loogilises vormikujunduses. Esitatud teostest väaris ennekõike märkimist Peeter Süda fuuga f-moll veenev tõlgitus, mis teinuks au ka ükskõik kellele eesti organistidest.

Orelifestivalil on iga-aastaseks tavaks saanud külalisesinejate läbiviidavad meistririkusused - mauspala nii noortele õppuritele kui ka tegevorganistidele. Seekord tutvustas Olivier Latry C. Francki ja L. Vierne'i teoseid ning Bernhard Haas barokkmuusika interpreteerimise iseärasusi.

Meeldiv on tõdeda, et Tallinnas orelifestival on saanud hinnatuks nii esinejate kui publiku poolt, selle eest eriline tänu ürituse kunstilisele juhile Andres Uibole. Jääme huviga ootama juubelihõngulist X orelipidu.

IMBI LAAS

Kaks intervjuud Sisekaitse Operatiivrügemendi "LOODAN LUUA OLEMUSELT PROFESSIONAALSE ORKESTRI"

Sinu põhitöök oma orkestriga on kõikvõimalikel n.-õ. "kohustuslikel üritustel" mängimine. Kui palju jääb aega ja võimalusi tõsisemates projektides osalemiseks?

Meie eeliseks võrreldes teiste puhkpilliorkestritega on see, et on suhteliselt rohkem aega tegelemaks sellega, mis meid ennast huvitab. Eelmisel aastal osalesime trompetipäevade raames kontserdil "Estonia" kontserdisaalis. Oli ka idee tellida meie heliloojatelt uudisloomingut, kuna eesti puhkpillimuusika on väga väikese repertuaariga. Tahtsime seda plaani teostada esinemisega kas Eesti Muusika Päevadel "NYD" või omaette kontserdiga eesti autorite loomingust. Mitmete asjaolude ühtelangemise tõttu ei läinud aga kahjuks korda seda mõtet teoks teha.

Lõpetasid Tallinna Pedagoogika Ülikooli puhkpilliorkestri dirigeerimise erialal kaks aastat tagasi. Millega tegelevad praegu teised Sinu koolikaaslasel?

Praegu tean ainult ühte inimest, kes on jäänud sama eriala juurde, mida me koos õppisime. See on Andres Kokk. Ta teeb Pärnus noorteorkestrit ja osaleb seal ka aktiivselt brassansambelis.

Tean, et Sul on erialaseid sidemeid tekkinud ka väljaspool Eestit.

Meil puudub täielikult sõjaväemuusika kultuur, kui seda võib niimoodi nimetada. Minu sidemed Rootsi kolleegidega said alguse just sõjaväe liinist. Läksin vaatama, kuidas on selles valdkonnas asjad Rootsimaal. Seal olles sain tuttavaks ka mitmete Stockholm Symphonic Wind Band'i liikmetega. See kollektiiv on midagi puhkpilli-sümfooniaorkestri sarnast, pühendunud ainult süvamuusika interpreteerimisele. Nad mängivad valdavalt originaalloomingut. Nende kaudu olen saanud palju uut ja huvitavat repertuaari.

Kas puhkpillimuusika on seal rahva hulgas populaarne? Ma ei pea silmas mitte ainult süvamuusika valdkonda.

Rootsis, eriti aga Norras ja Taanis on puhkpillimuusika samal ajajärgel, mis meil koorimuusika. Peaaegu igas kesk- ja kõrgkoolis on oma puhkpilliorkester. Seetõttu on originaalrepertuaari valik küllalt lai. Repertuaar on raskusastme järgi jagatud 6 kategooriasse. See hõlbustab tunduvalt valiku tegemist.

Kas Sinu orkestri koosseis on stabiilne?

Kaadri volavus on üsna suur. Ent mida aeg edasi, seda stabiilsemaks ta on jäänud. Ebastabiilsuse põhjuseks on pillimeeste palkade madal tase - kui mõnes teises kohas pakutakse kasvõi ainult paarsada krooni rohkem, olen ma oma orkestrandist juba ilma. Meie orkestris ei ole veel kahjuks tänaseni käivitunud see süsteem, et kontsertmeisteri palk erineks sama pillirühma teise või kolmanda instrumendi omast.

Aga konkreetselt? Kui suur on teie orkestrandist keskmine palk?

Keskmine on 1500-1600 krooni.

Mis on Sinu arvates praegu Eesti professionaalses puhkpillimuusikas kõige suuremaks probleemiks? Raha, publiku puudus?

Rahanappus on kahtlemata takistuseks. Selletõttu on ka koosseisud ebaloomulikult väikesed - 25-30 inimest. Normaalkoosseisu puhul peaks olema vähemalt 50 pillimeest.

Kas pead reaalseks, et meil tulevikus oleks üksi niisugune tiptasemel puhkpilliorkester, mida ka meie olulisemate muusikafestivalide organiseerijad tõsiselt võtaksid ja mille põhifunktsiooniks ei oleks ainult paraadidel ja tseremooniatel marsside mängimine?

Ma ei näe niisuguse orkestri tekkimiseks küll praegu ühtegi reaalselt võimalust. See oleks utopiiline idee juba puhtalt majanduslikus mõttes, kuigi meil oli

tegelikult niisugune kollektiiv olemas. See oli laalisaaadetud puhkpilliorkester "Tallinn", mille asemel moodustati Tallinna Brass ja Kammerorkester.

Möödunudügisene VOPi juubeliks korraldatud uute lugude konkurs näitas selgelt, et meie tippheliloojatel puudub huvi puhkpillimuusika vastu. Samas osutusid konkursil auhinnatud tööd minu arvates liigagi traditsioonikeskseteks. Sinu arvamus?

Olen nõus sellega, et konkursile laekus vähe uusi teoseid. Mis traditsioonikesksusse puutub, siis arvan, et ka niisugust muusikat on vaja. Konkursi korraldajatel oleks tulnud ainult täpsemini määratleda, missugust laadi muusikat võistleva oodatakse. Ka pillide koosseis oli erinevates massimeediavahendites väga erineva täpsusega määratletud.

Olete teinud ka ühe kasseti. Kas Sa tutvustaksid seda?

Möödunud aasta novembris ja selle aasta märtsikuus lindistasime Eesti Raadio fonoteeki suure hulga kergemuusikat. Sellest materjalist andsime välja kasseti, mille pealkirjaks on "Kohtumistund". Pooled selle kasseti lugudest on valminud tellimustööna ja on esialgu ainult meie orkestri repertuaaris. Meile on muusikat kirjutanud ja arranžeerinud Tõnis Kõrvits, Horre Zeiger ja Jüri Maimik. Oleme võtnud oma repertuaari ka muusikat, mida mitmetel põhjustel pole mängitud. Kassett on Eesti Politsei ametlikuks suveniiriks väliskülalistele.

Millised on Sinu tulevikuplaanid?

Tahaksin sellest kollektiivist, millega praegu töötan, luua orkestri, mis ei oleks professionaalne mitte ainult nime poolest, vaid ka olemuselt. Tahaksin luua inimestele selles orkestris töötamiseks motivatsiooni. See eeldab peale majanduslike võimaluste parandamise ka õppimisvõimaluste loomist. Pean silmas koostööd välisdirigentidega ja workshopide korraldamist. Meie pillimeeste ja ka dirigentide puhul lööb paljudel kahjuks välja üleolev suhtumine. Kui ollakse natukene midagi saavutanud, siis arvatakse endast väga palju. Workshop-idees osalemine annaks võimaluse enda võrdlemiseks teistega ja looks võimaluse edasiarenemiseks.

Päris

AARO PERTMANN

Mõtteid puhkpillimängiate suvekoolist PÕLTSAMAA '95

Eelmises ML numbris avaldasime lühiteate puhkpillikoolist Põltsamaal, mida juhatab Eesti puhkpillimängijate vana tuttav Ä. Korneliussen Norrast (lk. 7). Teda oleme oma lugejaile varemgi tutvustanud (vt. ML 1993, nr. 8 19/20). Nüüd laekus toimetuse selle sündmuste kohta sisukas koostöö, mille meeleldi avaldame.

Just puhkpillid on sobivad laia muusikahariduse andmiseks, sest algtase, mis lubab orkestris mängida, omandatakse puhkpillidel tunduvalt kiiremini kui keelpillidel. Ka on puhkpille võimalik hankida suhteliselt odavalt. Ega asjata ole maailmas pea iga kooli juures vähemalt üks puhkpilliorkester. Mängitakse noortepäraselt repertuaari, korraldatakse huvitavaid

kontserdimatku ja võistumängimisi. Meil seevastu on lagunenud paljud endised orkestrid ja kooliorkestrid on jäänud õige haruldaseks. Puudu on nii mängijatest, pillidest ja nootidest, eelkõige aga tahtmisest ja asjatundlikust juhendamisest. Meil püsib puhkpillimuusika, eriti noorte oma, mõnekümne entusiasti najal, kes omakorda ei tegutse koostöös. Eesti puhkpillimuusika arengut takistab kildkondlikkus ja sellest on kahju!

Suvekool töötas Norra analoogiliste kursuste eeskujul. Laagrisse tulevad muusikakoollide, stuudiote ja harilike koollide puhkpilliõpetajad koos oma õpilastega. Õpilastest moodustatud orkester. Vajadusel mängib kaasa ka osa õpetajatest, ülejäänud osalevad kuulajatena. Iga päev algab rühmatundidega, järgnevad individuaal- ja ansambliüritused ja kaks orkestriproovi päevas. Orkestrit juhatab Äge Korneliussen ise, ülejäänud tunde

Käidigi Põhjamaades ära

26. juunist 3. juulini kestis rahvasuus Politseiorkestrina tuntud pillimeeste kontsertreis Põhjamaadesse (Rootsi, Norra, Soome) peaesinemistega Norras Hamari puhkpillimuusika festivalil. "Janitsjarfestivalen Hamar" on Norra suurim puhkpillimuusikute korraldatav ettevõtmine, mis toimub üle aasta alates 1969. aastast ja seekordne kandis järjekorranumbrit 14. Kümnapäevase festivali raames toimusid konkursid kooli- ja amatöörorkestritele, üle saja kontserdi linnarahvale, arvukalt paraade ja grand tattoo'sid (mäng kujundliikumisega). Ürituse grandisooossuse kinnituseks fakt, et 1993. a. festival läks Guinnessi rekordite raamatusse kohana, kus korraga koos mängis ja marssis suurim puhkpilliorkester. See koosnes 6017 mängijast, kogupikkusega 900 meetrit.

Sel aastal oli orkestritega esindatud lisaks Norrale Holland, Horvaatia, Eesti, Singapur, Slovakkia, Sloveenia, Soome, Tšehhima ja Venemaa.

Reisi lõppedes olid orkestri dirigent **Kaido Kodumäe** ja orkestrivanem **Kalev Konsa** meeleldi valmis vastama mõningatele küsimustele "Muusikalehe" tarvis.

Kas reis läks korda?

Läks! Meie orkestri esimest välisturneed võiks pidada igati korralikuks esituseks. Vaatamata kogemuste puudumisele sujus küllaltki pikk tuur ilma tõsiste organisatoorsest tõrgeteta. Palju tänu võlgname kolleegidele ja ametikaaslastele, kes aitasid korraldada kontserte, majutamist, toitlustamist jne. Väga head kontaktid olid Rootsi ja Soome politseiorkestritega, oma abi osutas ka Norras Hamari politsei.

Millist muusikat mängisite ja mis oli repertuaari valiku aluseks?

Mängisime põhiliselt samu palasid, mida

hiljuti lindistasime kassetile. Nii avaneb orkestri parematel solistidel võimalus end teostada improviseerivalt sooleerimise kaudu. Ettekantud kavades teenisid publikult aplausid Jaak Oserov, Avo Joala, Kalev Konsa jt. Meeldiv oli tõdeda, et meie näiliselt "kinnised" muusikud avanesid ja vaimustusid ise hea muusika esitamisel. Kava oli orkestrile igati suupärane.

Kuidas tekkis mõte osaleda Hamari festivalil?

Info festivali toimumise kohta saatis Norra Muusikainfo keskust (Norwegian Music Information Centre). Edasi oli juba kõik omapoolne initsiatiiv.

Festivalil esines eraldi ka orkestri väiksem üksus "Politsei Dixiland Band". Kas see oli n.-ö. "projekt" festivali tarbeks?

See grupeering moodustus orkestriliikmete omal algatusel selle aasta alguses orkestri rühmade kontsertmeisteritest, kes kõik on võimelised improviseerima. Sama koosseis on enne esinenud mitmetes Tallinna restoranides *Country Picnicul*, Vanalinnas ja Nõmme Päevadel, mitmetel vabaõhukontsertidel. Üllatuseks oli, et kohalik ajaleht "HA" tituleeris sensatsiooniks "Politsei Dixiland Bandi" esinemise, tõstes selle kollektiivi üheks peaesinejateks väiksemate koosseisude hulgas.

Dixiland Band ei ole ainus orkestrist välja kasvanud iseseisev kollektiiv. Kevadest tegutseb bigband J. Oserovi juhendamisel. Aktiivne on saksofonikvartett, mille liidriks K. Konsa. Arvestades orkestrantide võimeid on reaalne moodustada mistahes koosseise vastavalt vajadustele ja nõudlusele.

Mida õpetlikku jäi silma sellelt ringreisilt?

Elkõige märksõna "suhtumine".

Potentsiaalsetel heatasemelistel orkestritel ei ole Põhjamaades puudu publikust, antakse välja ja müüakse kümneid CD-sid. Publiku meeleatud ovatsioonid räägivad ise nõudlusest selle kultuurilingu järele. Kadedaks tegid Stockholmis *Hasselbackeni* ja Helsingis *Esplanadi* lavad koos kuulajaskonnaga, milles peale juhuslike möödaminejate ja turistide moodustab suure osa selleks kontserdiks kohale tulnud asjatundlik publik. Tallinnas puudub praegu koht, millest võiks midagi selletaolist välja kasvada. Mõned ajad tagasi oleks võinud ehk Harjumäelt oskuslikult tegutsedes kujundada hubane suvemuusika keskus. Paraku on elu pööranud suhted pea peale. Vabaõhulavaks ehitatu on kohandatud õlleletiks, lavaks aga on nüüd selleks praktiliselt sobimatu monstrum.

Kas midagi võiks ka muigega meenutada?

Eks suuremaid või väiksemaid "pirne" tuli ja tuleb pidevalt. Meelde jäävam ehk on kaheksast kontserdist üks, mis anti kõige väiksema koosseisulisele publikule. See toimus Hamaris ning kuulajateks olid sealse politsei poolt kinnipeetud. Kontserdi krooniks oli marss "Vanad sõbrad"!

Lõpetuseks, mis saab edasi?

Jätkame oma valitud suunas. Bigband on plaanis viia igati heale professionaalsele tasemele. Ideana on valmis projekt puhkpillimuusika propageerimiseks koolides. See eeldab tihedamat koostööd ja ka toetust Haridusministeeriumilt.

Orkestril on idee fikts luua sidemed keset Vaikset ookeani asuva Tonga Kuningriigi politseiorkestriga ning austada neid oma külaskäiguga.

Küsitles ning pani kirja

HARRY ILLAK

viisid Põltsamaal läbi erialade kaupa suurte kogemustega pedagoogid EMA-st, G. Otsa nimelisest Muusikakoolist ja teised tunnustatud spetsialistid. Näiteks lõõpkille õpetab sel aastal Ivar Fjordheim Norrast, kellest sai üks kurse lemmikuid.

Selle Norra tunniplaan kohaselt on peale erialase töö iga päev ka solfedžotunnid. Õhtuti toimuvad kontserdid, kus kursuselased esinevad ansambelites ja ka soolopaladega. Peale selle kuulatakse CD-delt tippolistide ja -orkestreid ning vaadatakse muusikavideoid. Iga kursuse vahetus kestab ühe nädala ja lõpeb suure aruandekontserdiga. Peale selle antakse eksprovtkontserte. Palju mängitakse vabas õhus. Sel aastal oli kaks vahetust - algajad ja edasijõudnud. Osavõtjaid oli üle kogu Eesti, kokku ligi 100 inimest. Algajate hulgas oli ka üks tütarlaps Norrast ja teine USA-st.

Igale vahetusele on korraldatud anonüümne küsitlus. Selle tulemused näitavad, et valdavalt on osavõtjad kursuse korraldusega rahul. Päevad on küll pikad ja väsitavad, aga sisukad ja huvitavad.

Väga vajalik on kursuse õpetajatele. Kuna meie tingimustes

õpetab üks õpetaja harilikult mitut pilli, ei saa ta olla kursis kõigi erinevate pillide metoodiliste nüanssidega. Suvekoolis on võimalik konsulteerida oma ala asjatundjatega.

Väga õpetlikud on Äge Korneliuseni proovid. Ta on olnud ise professionaalne orkestrant, tunneb väga hästi kõiki pille ja mängib ise neist paljusid. Proovi viib ta läbi alati hästi läbimõeldult ja orkestrandi psühholoogiat arvestades. Ka kogunud pedagooge üllatab, kuidas ta saavutab seatud eesmärgi. Vaevu nädalaga valmistatakse ette küllalt nõudlikud teosed. Muidugi ei ole lõppresultaat mingi ime. Aga väga põnev on jälgida, kuidas ta selle saavutab, eriti arvestades orkestri koostamise juhuslikkust, väga erinevat taset ja teisi n.-ö. lähteandmeid.

Äge Korneliusenil on oma töös kindlad põhimõtted. Esmane - kinkida lastele rõõmu muusikast. See tal ka õnnestub suurepäraselt. Kellelegi ei rõhutata tema vigu, vaid innustatakse nautima seda, mida ta suudab. Sellele taktikale on allutatud terve suvekoole, ka individuaal- ja ansambelitunnid. Õhtustel kontsertidel tekkis tõesti haruldane õhkkond - suure,

sõbraliku pere tunne.

Meil Eestis kurdetakse tihti võimaluse puudumise üle. Samas ei kiirustata pakutavat ära kasutama. Põltsamaa suvekoole võiks koguneda märksa rohkem õpetajaid. Midagi kõrva taha panna leiaks seal igaüks.

Õeldu ei kehti mitte ainult Põltsamaa kursuse kohta. Osavõtu rohkusega ei saa kiidelda ka mitmete Lääne tippmuusikute lahtised tunnid, mida on õnnestunud korraldada EMA, Tallinna Filharmonia jt. entusiastidel.

Kõike võiks teha veelgi paremini, kui oleks parem finantseerimine. Et tegemist on õpetajate ja õpilaste üheaegse õpetamise-õppimisega, mis annab kahekordse efekti, peaks korraldajad Haridusministeeriumilt paluma lisafinantse. Senisest osavõtumaksust 4 250 EEK, mis katab põhiliselt vaid toitlustamiskulud, tulevikus ei piisa, aga suuremat summat ei suuda lapsevanemad ja õpetajadki ilmselt tasuda. Kahju oleks, kui paljud koolitusest ilma jääksid seetõttu, et osavõtumaks on ülejõukäiv.

Selles, et hr. Äge Korneliuseni mõtet on teoks saanud, on "põhisüü" Haridus- ja Koolituskeskuse metoodik ja G.

Otsa nim. Muusikakooli puhkpilliosakonna juhatajal pr. Tiina Keelel. Laagrist osavõtjad tänavad ka Põltsamaa linnavalitsust, Põltsamaa Gümnaasiumi ja restorani "Konvent". Eriti suur tänu kuulub aga Põltsamaa Muusikakooli perele eesotsas direktori pr. Anne Kausiga.

Loodame, et Kultuuri- ja Haridusministeeriumi lahutamise sellised koolitusvõimalused ei kao, vaid täienevad erinevate tegijatega erinevates Eestimaa kohtades.

Seniks kohtumiseni järgmisel suvel!

Laagrist osavõtnu,
G. Otsa nim. Muusikakooli
õpetaja,
ERSO orkestrant

TÖNU SOOSÕRV

Järgmisel Ä. Korneliuseni visiidi puhul kavatakse toimetust temalt paluda hinnangut Eesti puhkpillimuusika ja -õpetuse olukorra kohta. Kui meie lugejail on küsimusi või ettepanekuid Ä. Korneliusenile, teatage meile. Anname need talle edasi ja tutvustame lehe kaudu vastuseid.

Kammerkoor "Arsis" loodi viis aastat tagasi, 15. septembril 1995. See pole kuigi pikk aeg, kuid selle perioodi jooksul on näidanud "Arsis" ennast kui kollektiiv, kellel on oma loominguiline nägu.

1991. a. võttis koor osa rahvusvahelisest koori-konkursist Tours'is (Prantsusmaa), järgmisel aastal Arezzos (Itaalia). Mõlemal konkursil saavutas "Arsis" hinnalise kolmanda koha, Tours'is ka žürii eripreemia. Järgnesid sõidud samasugustele konkurssidele Lliangolleni (Wales) ja Cantenigrosesse (Hispaania), mõlemad 1994. a. Koor on palju salvestanud erinevat muusikat Eesti Raadio fonoteeki. 1992. a. valmis "Arsise" esimene helikassett prantsuse ja ameerika heliloojate teostest, 1994. a. - esimene laserplaat. Koori välisturneed on regulaarsed. Nii laulis "Arsis" möödunud aastal Itaalias, Soomes, Rootsis, Norras, Saksamaal ja USA-s, andes ühtekokku 35 kontserti.

"Arsises" laulab 35 inimest (põhikosseis on 28 lauljat); kõik nad on saanud muusikalist haridust. See pole juhuslik. Koori loomiselt arutles "Arsise" kunstiline juht ja peadirigent Aivar Mäe väga lihtsalt: kuna eesmärk on eesti muusikas täita lünka (mis eksisteerib osaliselt ka praegu), pole vaja lauljaid, kes ei oska lugeda nooti, ei tea, mis on harmoonia ja polüfoonia, ei orienteeru muusikastiilides. Ainult nii võis kokku hoida prooviaega, mis on taidluskoorile eriti kallis, ja ette valmistada igakuiselt uut kava. Praegu, pärast viieaastast tööd, moodustab "Arsise" repertuaar 40 erinevat kava. Iga kutselinegi koor ei saa väita enda kohta sedasama.

Oli ka teine põhjus, miks Aivar Mäe vajas koori, mis koosneb muusikutest. Teatavasti lõpetas ta Tallinna Konservatooriumi muusikapedagoogika erialal, praegu töötab "Eesti Kontserdi" asedirektorina. Ühes intervjuus on ta öelnud, et ta ei pea ennast dirigendiks (kuigi ta on loomult sündinud dirigent), "Arsises" aga laulab palju koorijuhte ja

mõnikord tuleb lauljatelt väga häid ideid interpretatsiooni kohta. Niisugune tagasiside kunstilise juhi ja koori vahel on väga tähtis. See on kasulik nii peadirigendile kui ka koorijuhtidest lauljatele.

Oli ka teisi kaalutlusi. "Arsise" loomiselt valis Aivar Mäe just kammerkoosseisu, kuna ta soovis kõigepealt tutvustada eesti publikule vähetuntud muusikat barokist kaasajani. Kammerkoor on aga paindlikum kui suur segakoor, ta kohaneb kergemini erinevate muusikastiilidega. Väiksemas kollektiivis on ka kergem saavutada, et iga laulja tunneks end kontserdil interpreedina. Ei unustatud ka majanduslikke aspekte: kammerkoor nõuab vähem raha kostüümidele, välisreisidele jne., mis on praegu väga oluline.

"Arsis" mängib praegu Eesti muusikaelus umbes sama rolli, mis oli "Ellerheinal" 70. aastatel. See on koor-propageerija: tema kavas on teoseid, mida esitatakse esmakordselt Eestis. On kontserte, näiteks "Inglise muusika läbi aegade" (11.-12. 04. 95.), kus kõiki teoseid lauldi Eestis esimest korda. On esiettekandeid otseses mõttes, näiteks kadunud Kuldar Singi "Ave Maria III". (Muuseas, "Arsise" plaanides on terve kontsert selle helilooja koorimuusikast.)

Kõige õnnestunumaks peab Aivar Mäe hooaega 1992-1993,

mis oli ka eriti töömahukas. Just sellel hooajal viidi läbi hiigelsari "XX sajandi koorimuusika". Selle raames andis "Arsis" igas kuus erineva kavaga kontserte Tallinnas, Tartus, Pärnus ja teistes Eesti linnades. Abonementsari oli üles ehitatud geograafilisel printsibiil - maade kaupa. Esitati Debussy, Poulenci, Milhaud', Gofreni, Britteni, Villa-Lobose, Martini, Holsti ja paljude teiste heliloojate muusikat, mis kuulub juba XX sajandi kullafondi. Võib-olla esimest korda Eestis kõlas siin ka veerandtooniline koorimuusika.

Aivar Mäe ei unusta traditsioone, kuid eelistab käimata teid. "Arsise" repertuaaris on C. Orffi "Carmina burana", V. Tormise "Raua needmine" ja "Ingerimaa õhtud". Eesti muusika propageerimise eesmärgil olid "Arsisel" kontserdid, mis olid pühendatud G. Ernesaksa, C. Kreegi ja V. Tormise loomingule. Kuid niisugune helilooja nagu K. Sink on lähedasem Aivar Mäele: siin puudub veel tõlgendustraditsioon.

Samasugune repertuaari-politika on Aivar Mäel ka teiste ajastute ja autorite suhtes. Tavaliselt valib ta kõigi heliloojate loomingust vähetuntud teoseid. Heinrich Schütz on esindatud "Arsise" repertuaaris "Saksa magnificat'iga". See monumentaalne oopus, mis kestab

peaaegu kaks tundi, on sisuliselt 86-aastase helilooja luigelaul: ta komponeeris selle viimasel eluaastal. Isegi Saksamaal ei ole see nii populaarne nagu Schützi kuulsad passioonid, Eestis aga kandis "Arsis" selle teose ette esimesena. Kahte motetti sellest suurteosest esitas "Arsis" ka Eesti kultuuripäevadel Saksamaal koos "Hortus Musicusega".

Teiste klassikute suhtes on Aivar Mäel samad põhimõtted. Nii valib ta Purcell'i pärandist kaks ingliskeelset vaimulikku laulu; Händelilt on "Arsise" repertuaaris "4 kroonimishümni" ja meil praktiliselt tundmatu "Judas Maccabeus" (plaanis selle aasta jõulukontsertidel), Bachi motetid "Jesu, meine Freunde", "Komm, Jesu, komm" ja "Fürchte dich nicht, ich bin bei dir".

See kehtib ka XX sajandi heliloojate kohta. Britten, kes on tuntud kõigepealt oma ooperitega, on esindatud teosega "Hymn to St. Cecilia", elurõõmus Poulenc "Missaga in G" ja traagiliste kahetsusmotettidega, mida helilooja lõi enne Teist maailmasõda; R. Vaughan Williamsi loomingust on "Arsisel" repertuaaris "3 Shakespeares Songs", dodekafonistist A. Schönbergilt tema varajane, peaaegu romantiline oopus "Friede auf Erden", konstruktivistist P. Hindemithilt Missa ja 2 laulu

Hindemithilt Missa ja 2 laulu esitamiseks helilooja 100-aastaseks juubeliks pühendatud kontserdil.

Aivar Mäele on nauding esitada poolnustatud klassikalisi teoseid, eriti kui need on komponeeritud igas mõttes ebatavaliselt: veerandtoonimuusikast oli juba juttu. "Arsise" ja Aivar Mäe isiklikuks uhkuseks on Šveitsi klassiku Frank Martini "Missa topeltkoorile", mis on salvestatud ka koori laserplaadile, palu Inglise klavessinistide Byrdi ja Tallise loomingust (see oli ilmalik suund muusikas). Nende religioossetest oopustest laulab "Arsis" just ladinakeelsetele tekstidele loodud; kalvinistlikul Inglismaal peeti seda pala tol ajal protesti märgiks.

Juba repertuaari järgi võib näha, kui kaugel on "Arsis" igasugusest akademismist. Sedasama võib öelda ka koori esitusmaneeeri kohta. Koor oskab laulda erinevates stiilides väga täpselt. Samal ajal on aga interpretatsioon tihedalt seotud nüüdisajaga. See käib mitte ainult Aivar Mäe dirigeerimismaneeeri kohta, millele on väga omane traditsiooni ja nüüdisaegsuse side. "Arsis" on teinud koostööd paljude külaldirigentidega nii Eestis kui ka

välismaal: A. Sööt, T. Siitan, N. Punder, J. Roosaar, K. Turunen, K. Hanken, T. Brown, B. Browne jt. Need on väga erinevad dirigendid, igaühel on oma kiindumused, oma temperament ja oma stiil. Kuid mulle näib, et "Arsis" omandab nendelt just seda traditsiooni (teksti täpsuse mõttes) ja nüüdisaja (sisulises mõttes) vastastikust mõju ning ma ei kahtle, et see on Aivar Mäe põhimõtteline kursus.

Kõiki teoseid laudakse originaalkeeltes. See nõuab ka head diktsiooni eri keeltes, hääldamisreeglite tundmist. Tavaliselt on selles osas tulemused head. Oma osa mängivad siin Aivar Mäe abilised: "Arsise" kolm koorimeistrit Vello Rand, Vahur Soonberg ja Heiki Põhi ning koori hääleseadja Leelo Talvik.

"Arsise" uhkuseks on tema kellade Ansambel, ainulaadne ja esimene Eestis. Selle kauni, mõnesaja aasta vanuse traditsiooni jätkajaks on ka Aivar Mäe. Ansambel loodi tema initsiatiivil 1993. a., kui "Arsis" sai Ameerika Inglise Käsikellade Gildilt kingituseks 37 kella 3 oktaavi ulatuses. Sama aasta sügisel toimus ansambli esimene kontsert. A. Mäe juhatusel mängivad ansambelis koorilauljad, kellel jätkub selleks

aega. Praegu on kellade ansambli ulatus 5 oktaavi, see on suurim omasuguste hulgas Euroopas. Ansambel on esinenud mitmel pool Eestis, samuti Rootsis, Inglismaal, Hispaanias ja Itaalias. Sel aastal võttis ta osa ülemaailmsest käsikellamuusika seminarist St. Louis'is (USA). Seal esines "Arsise" ansambel peakontserdil. Oli ka arvukaid esinemisi paljudes osariikides. Järgmiseks aastaks on ansambli jaoks tellitud uus oopus Peeter Vähilt, mille esiettekanne (koos ERSO-ga) peab toimuma 11. aprillil.

Nagu alati, on "Arsisel" suured plaanid - kontserdid Tallinnas, Tartus, Pärnus, Haapsalus, Viljandis, reisivad Lätisse ja Itaaliasse, uued salvestused. Maikuuks plaanitakse laadistada uut CD-d, kus oleksid esindatud kooriteosed XX sajandi muusika kullafondist.

Seda propagandistlikku rolli, mida toob "Arsis" eesti muusikaellu, on raske ülehinnata. Soovime "Arsise" juubelipäevadel sellele koorile ja tema peadirigendile uusi loomingulisi saavutusi.

MARK RAIS

MIKA EICHENHOLZ JA IGNAT SOLZENITSÕN

pool tundi Eesti ajakirjanike pinnida

MIKA EICHENHOLZile esitati mitu küsimust A. Pärdi kohta. Tema arvates on A. Pärt üks tänapäeva suuremaid heliloojaid, keda on ühtaegu nii kerge kui raske dirigeerida. Kerge selles mõttes, et ta pole tehniliselt raske, raske seepärast, et ta on sügav.

Eestis käis M. Eichenholz esmakordselt neli aastat tagasi E. Klasi ettepanekul ja temaga koos kitarrikontserdil, hiljem veelgi, kavatses tulla jälle tuleva aasta mais.

Stockholmis tuntakse, ka muusikute ringkondades, küllalt suurt huvi Eesti ja Tallinna vastu ka sellepärast, et Tallinn on Stockholmile varem Nõukogude Liidu koosseisu kuulunud aladel lähim pealinn ja üks lähemaid pealinnu üldse. Seekordsel külaskäigul talle meeldib, et sama kava tuleb esitada kaks korda. Ühelt poolt on nii kergem, teiselt - saab varieerida, erinevaid variante proovida.

Peale Pärdi on ta juhatanud Eesti heliloojatest veel E.-S. Tüüri (Poolas) jt.

ERSO on arenev kollektiiv, ka omanäoline. Milles see omanäolisus seisneb, ei hakka ta korrapealt formeerima. Kõik orkestrid on omanäolised, kuid seda on raske sõnadega edasi anda.

IGNAT SOLZENITSÕNile esitati rohkem küsimusi nii vene kui inglise keeles.

Pärdi osas nõustus ta M. E. üldhinnanguga, lisis aga, et tunneb teda vähe, kuna pole mänginud. Ka Tallinnas mängib I. S. vaid Brahmsi.

Koduks loeb ta praegu rohkem USA-d kui Venemaad, kuigi pärast vanemate Venemaale tagasipöördumist on seal käinud päris sageli. Pole aga välisstatud, et tulevikus võib olukord muutuda.

Mstislav Rostropovištši mõju I. S. muusikuku kujunemisel on olnud suur, suurem kui ühiselt koosviibitud aeg. Rostropovištši esinemiste ja proovide külastamine on andnud talle väga palju nii üldiste muusikaliste arusaamade kujunemisel kui detailide osas. Esialgu ei sea ta endale ülesandeks olla niisama mitmekülgne kui Rostropovištš, kes on mitte ainult maailma esitsellist, vaid ka hea dirigent ja pianist. Dirigeerimist on I. S. õppinud ja ka harrastanud, esijoones siis, kui ta lugudest, mis teda pianistina köidavad, tahab kujundada tervikut, kuid see on siiski episoodiline tegevus. Rostropovištš on omapärane isik, kelle kohta liigub palju anekdootide taolisi lugusid, milledest paljudel on tõepõhi all.

Ignat Solzenitsõn (vasakul) ja Mika Eichenholz
F.Kljutšiku foto

Konkurssidesse suhtub I. S. negatiivselt. Need on tema arvates tugevate närvide ja terasest sõrmedega muusikute jaoks. Konkursivõitjatest ei tule tihtipeale head kontserdisolisti. Paistab, et muusikale oleks vaid kasuks, kui konkursid ära kaoks. Ja seda saavutada polegi vast raske, kuna konkursid on põhiliselt viimase aja suurmood.

Elektroakustilise muusika vastu pole I. S. huvi tundnud, sellealane repertuaar on piiratud. Kõitev muusika on loodud põhiliselt elektroakustilisi vahendeid kasutamata.

Õpetajatest on I. S. kõige rohkem tänu võlgu itaallannale Maria Curciole, Arthur Schwabeli õpilasele, kelle juures Londonis on ta õppinud 3,5 aastat. USA-s on ta õpetaja olnud Cary Graffman.

Üks küsijatest oli ja pani kõik räägitu lühidalt kirja

HERBERT VAINU

Nädal koori- ja puhkpillimuusikaga Vana-Vigalas

Olles kohal viibinud ja jälginud tänavuaastaseid Vigala koorilaagri üritusi, võib üsna rahuliku südamega öelda, et vaatamata kitsastele oludele meie praegusel kultuurimaastikul pole inimeste huvi selle väga tänuväärse ja juba parajalt pika traditsiooniga ettevõtmise suhtes sugugi vähenenud. Pigem vastupidi, on tekkinud uusi väljundeid mitmete projektide näol.

Tänavuse laagri kolm esimest päeva olid pühendatud kursustele ja proovidele, kus õpiti selgeks nädala teisel poolel toimunud kontsertide kavad. Kursuste juhendajate hulgas olid seekord mitmed oma eriala vaieldamatud autoriteedid, nagu Tariola Pöllönen Soomest, Ene Üleoja ning Viinis sümfooniaorkestri dirigeerimist õppiv Olari Elts. Noori puhkpillimängijaid juhendas Ott Kask. Laagrist osavõtjatest moodustati kaks koori, millest suurem oli mõeldud n.-ö. "laiema profiiliga" teoste ettekandmiseks. Väiksem koor oli spetsialiseerunud ainult Joseph Haydni kooriteostele. Ka puhkpillimängijad olid jaotunud kahte gruppi: kohal oli VOP ning teise grupi moodustasid nooremad pillimehed, kes olid kokku sõitnud omal käel, et saada nädala jooksul kasulikku õpetust ning omandada uusi kogemusi. Kooridest olid täiskosseisulistena kohal Kooriühingu Kammerkoor ja Pärnu "Ave".

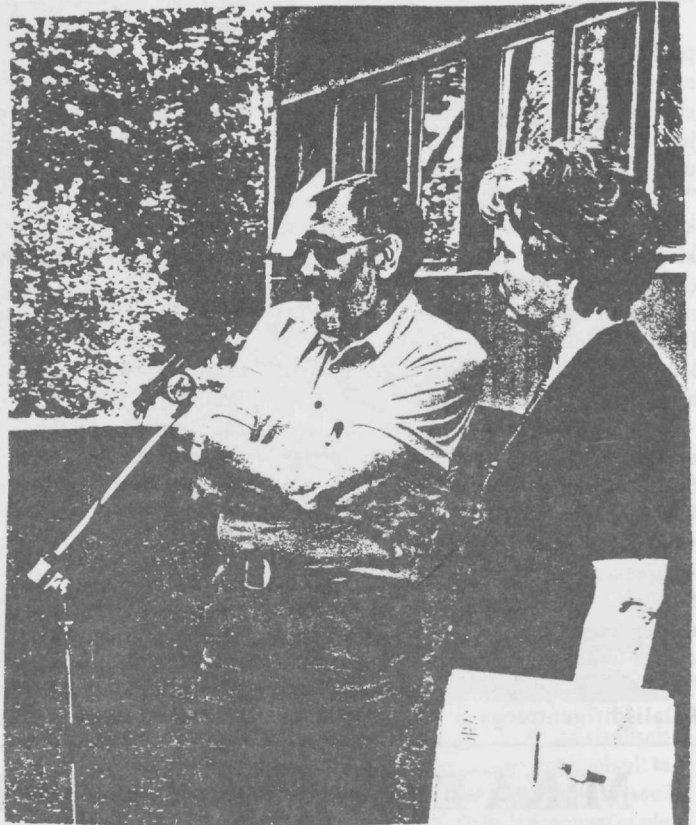
16. augustil Vigala kirikus toimunud kontserdi kaalukama osa moodustas vene koorimuusika, mille vastu huvi märgatavat tõusu meie kooride seas olen viimasel ajal tõdenud rõõmsa üllatusena. Kirikukontserdil olid kaastegevad Jüri Leiten ja Andres Uibo.

Praktilise musitseerimise kõrval toimusid laagris loengud, millest enam meelde jäävamaks oli vast Tiia Järgi loeng Veljo Tormisest. Kohal viibis ka helilooja ise. Oma sõnavõtus käsitles Tiia Järg Tormise loomingut oma ajastu aspektidest lähtudes, analüüsides ühe või teise tänaseks tuntuks saanud teose loomistingimusi. Ta valgustas ka Tormise loomingut niisuguseid külgi, mida on laiemale avalikkusele siiani väga ühemõtteliselt serveeritud, sh. V. I. Lenini tekstidele loodud teoseid "Lenini sõnad" ja "Mõtisklusi Leniniga". Ühe huvitava mõttena ütles lektor välja, et eesti muusikas olevat tema arvates kolm kanget "T"-d ja kui olla väga leebes meeolus, siis võib ühe noore inimese arvel nende arv küündida ka neljani. Need on Tobias, Tubin, Tormis ja Tüür. Ironilise märkusena oma kaasmaalaste võime üle kunstis midagi tõeliselt suurt hinnata ütles T. Järg, et eestlase poolt ülima kiitusena kõlavaiks fraasideks olevat "pole väga viga" või "käib kah". Loengu lõpuosas vastas Veljo Tormis lektori poolt ettevalmistatud küsimustele.

Laagrist osavõtjail oli võimalus kohtuda kahe kõrgel ametikohal oleva riigiametnikuga. Nendeks olid kultuuriminister Jaak Allik ja haridusminister Peeter Kreitzberg. Hr. Kreitzberg rääkis oma sõnavõtus kultuuritöötajate palkadest ja andis lootust nende mõningasele tõusule lähimas tulevikus.

Muusikaakadeemia uue hoone kohta ütles minister, et kahjuks on veel mitu samavõrra olulist objekti ja sellise riigipoolse toetuse korral, nagu praegu antakse, kestab ehitamine veel üle 10 aasta. Samas tõi ta võrdluseks niisuguse kurioosumi, nagu seda on Eesti riigile üpris kahtlase vajalikkusega jäälohkuja, mille aastane ülalpidamine maksvat 22 miljonit krooni.

Pärast ministri esinemist oli inimestel võimalus talle küsimusi esitada, mida ka aktiivselt tehti. Ühe mõttena pakuti välja huvijuhhi koha taasloomist koolides. Seda toetas ka

Tiia Järg arvab, et Veljo Tormise loomingut võib hinnata ka teisiti kui sõnadega "käib kah".

haridusminister Kreitzberg. Tema sõnul on kuritegevuse ohjeldamine siseministeeriumi kõrval samavõrra ka haridusministeeriumi probleem, kuna noorte kuritegevus saab alguse vaba aja sisustamisest. Praeguseks on pendel jõudnud teise äärmusesse, võrreldes nõukogude ajaga.

Laagri eelviimase päeva kaalukaimaks sündmuseks oli kontsert Vigala koolimaja auals. Noorte puhkpillimängijate esituses, keda dirigeeris Ott Kask, võis kuulata W. A. Mozarti puhkpillioktetti. Seejärel astus tutvustava sõnavõtuga Mozarti ooperi "Idomineo" kohta üles Merike Vaitma. Olari Eltsi juhatusel kanti ette mitu koori sellest 1780. a. valminud ooperist. Küllaltki veenvalt kõlas spetsiaalselt Haydni teoste ettekandmiseks moodustatud koori esituses helilooja koorioopus "Sturm". Kontserdi menukaimaks numbriks kujunesid vokaalkvarteti nüansirikkas ettekandes Viini klassikalise koolkonna heliloojate vokaalminiatuurid.

Ürituse viimase päeva koondnimetus oli klassitsism. Pärast lõunat toimus laste lauluvõistlus, kus osalesid teiste seas ka Kilingi-Nõmme laululapsed koos oma noore ja entusiastliku juhendaja Toomas Volliga. Õhtusel lõppkontserdil võis kuulata VOP-i, kes mängis popurriisid populaarsetest teemadest. Koori ja selleks spetsiaalselt kokkupandud sümfooniettorkestri ettekandes kõlasid klassitsismiajastu heliloojate teosed.

Tänavuaastase Vigala laagri viimaseks ürituseks oli simman ansambli "Üks Lust" saatel, mis kestis varaste hommikutundideni välja.

Kokkuvõttes on rõõmustav tõdeda seda, et on suudetud säilitada üks väga vajalik traditsioon meie kultuuripildis ajal, kus finantsprobleemide tõttu mitmed teised samalaadsed ettevõtmised on kas täiesti soiku jäänud või hingitsevad väga vaevaliselt.

AARO PERTMANN

Noorte koorijuhtide huviobjekt on vene muusika

Aasta tagasi pandi Vigala suvelaagris alus ühele uuele kollektiivile. Täna on Noorte Koorijuhtide Kammerkoor juba tähelepanu äratada suutnud. Et tegu on tõesti hea tasemega kooriga, võis veenduda 16. augustil Vana-Vigala kirikus toimunud kontserdil, kus esitati vene koorimuusikat. Alljärgnev on usutus kahe selles kooris laulva noore inimesega - tartlase **Laine Jänese** ja tallinlase **Raul Talmariga**.

Rääkige palun, kuidas tekkis Noorte Koorijuhtide Kammerkoor?

RT: See idee läks käima mullu suvel siinsamas Vigala laagris, kui mingile hulgale noortest koorijuhtidest tundus, et VKS-i suure koori kõrvale oleks vaja väiksemat kammerlikuma koosseisuga kollektiivi, mis oleks vast ehk võimekamgi kui suur koor ja mille juurde oleks võimalik meelitada koostööd tegema häid ja tunnustatud dirigente. Nii see aasta on läinud, paar projekti oleme saanud katuse alla.

Rääkige nendest lähemalt.

LJ: Tahaksin täpsustada seda päris algust. Organisatoorne töö läks küll möödunud aastal Vigalas käima, kuid algimpulss tuli Kooriühingu juhatusele ja täpsemalt professor Olev Ojalt. Kõige esimene projekt oli konkursi koori astujatele. See toimus möödunud aasta septembris Tallinnas ja Tartus üheaegselt. Läbiviijateks olid Raul Talmar ja Leelo Talvik. Esimesele koosolekule tuli 60 asjastuivat inimest, kuid proovimas käis neist umbes 40. Enamik koori astujatest olid naised, meeshälbe probleem on meil siiani üpris terav.

Kui ma õigesti mäletan, oli teil talvel koostöös Toomas Siitaniga kontsert Bachi muusikast.

RT: See oli meie esimene ülesastumine. Tol korral olid kavas Bachi motetid, üks kantaat ja "Gloria".

LJ: See kontsert toimus jaanuari alguses Mustpeade Majas. Me käisime kaks nädalavahetust Tallinnas koos. Esimesel harjutasime ja teisel toimus kontsert.

RT: Esimesel kontserdil oli kohal eesti koorimuusika koorekiht, kõik olid väga huvitatud, mis on juhtunud? See üritus, ma usun, läks ka päris kenasti. Arvan, et korra kokku tulla ja midagi hästi teha on võimalik lihtsam kui jätkata nii, et sellel kooril oleks tulevikus mingi koht meie kultuuripildis. See on meie praegune edasine töö ja eesmärk.

LJ: Üheks eesmärgiks on anda mööda maakondi laiali olevatele inimestele võimalus enesetäiendamiseks, et nad "ära ei sureks" ja teaksid ka, mida mujal tehakse. See on võib-olla väljaspoolt Tallinna tulnud inimesele eriti vajalik.

RT: Hea impulsi annavad kindlasti tasemel dirigendid. Tehes tihtipeale suhteliselt lihtsat muusikat, annavad nad võimaluse viia see repertuaar ka oma kooridesse.

LJ: Üheks näiteks heast dirigenditööst ja kogemusest andjast oli Stephen Layton Inglismaalt. Kahjuks käis tol korral väga vähe rahvast tema seminari kuulamas, kuna see toimus nädala sees ja aprilli alguses oli paljudel suuri raskusi maakondadest ärasõitmisega. Edaspidi tuleks korraldada niisuguseid üritusi ajal, kui inimestel on rohkem aega, näiteks koolivaheajal.

Missugused on teie koori edasised plaanid? Millist muusikat tahaksite tulevikus laulda?

LJ: Edasised plaanid on seotud vene muusikaga, mis on meie sundolukorras olemise tõttu jäänud teatud määral halvustava alatooniga tegevuseks. Seda ei taheta praegu laulda, kuna omal ajal tuli seda teha vägisi. Tegelikult on tegu fantastilise

muusikaga, mida eesti koorid kahjuks väga vähe laulavad. Esimese positiivse vastukaja me saime eile õhtul Vana-Vigala kirikus toimunud kontserdil, kus astusime üles n.-õ. proovitööga. Projekt ise on mõeldud aga pikemaajalisena. Oktoobri lõpus tahame minna Ida-Virumaale ja pakkuda seal seda välja. Sama kuu keskpaigas saab ka Tallinna publik meie vene muusika kava kuulata.

Kuidas on lugu finantsprobleemidega? Kes maksab kinni sügise Ida-Virumaa turnee?

LJ: Meid on võetud üheks vabariiklikest kollektiividest, kes tegutsevad Kooriühingu toetusel. Neid on kokku teatavasti neli - Vabariiklik Koorijuhtide Segakoor, Eesti Koorijuhtide Naiskoor, Vabariiklik Puhkpilliorkestrijuhtide Puhkpilliorkester ja meie Noorte Koorijuhtide Kammerkoor. Me ise panime endale nimeks Kooriühingu Kammerkoor, kuid lõplikult on see veel kinnitamata. Meile meeldis lühend, mis sellest nimest tuli - KÜK.

Loomulikult oleme otsinud endale ka sponsoreid, sest alati pole Kooriühingul olnud võimalust meid täies ulatuses toetada. Tihti tuleb aga maksta omast taskust, seejuures pole Tallinna sõitmine ja seal elamine sugugi odav. Aga sõidetakse niimoodi kaugelki, nähtavasti sellepärast, et saadakse midagi vastu, mis ei ole küll materiaalne väärtus, kuid mõjub positiivse emotsionaalse laenguna. Juba praegu on mitmed öelnud, et nad ootavad väga uut kokkusaamist oktoobrikuus. Vigalast üksi jääb väheks.

Täna teid, soovin tuult tiibadesse teie koorile ning loodan, et sügisele vene muusika projektile järgneb veel mitmeid teisi põnevaid kontserte.

Usutles AARO PERTMANN

Suvekool Puurmanis

Teist aastat korraldasid Eesti segakooride lauljad Puurmanis suvekooli. Mullu kestis see 3, seekord 5 päeva (2.-6. VIII). Ka lauljaid oli mullusega võrreldes poole rohkem - ligi 300. Kõige enam oli neid "Heli" koorist Jõhivist ja Kalmetu koorist Viljandimaalt, esindamata olid aga Hiiu, Põlva, Rapla, Saare maakond. Tervitusi tõid Eesti Kooriühingu esimees Venno Laul ja Eesti Meestelaulu Seltsi esimees Heino Ross.

Lauluõppimine käis kolmes kooris: seminarikoor (dirigendid Kuno Areng, Valli Ilvik ja Lilian Kõiv, valmistuti põhiliselt tulevaseks laulupeoks), kergemuusikakoor (dir. Ain Tarro) ja kirikumuusikakoor (dir. Külli Salumäe). Viimase oskusest O. Flüssageni, J. Kappeli, R. Toi, A. Topmani ja E. Võrgu laulude tehnilist ja sisulist poolt arusaadavaks ja lähedaseks teha olid lauljad võlutud. Mõni jõudis

osa võtta kõigist kolmest koorist. Peale selle õpetasid lastele laule Ulvi Lehiste ja Margit Pettai.

Lauluõppimist raamistasid **lõbusad hommikud ja õhtud**. Igal hommikul äratati lauljaid hommikuvõimlemisele erineval viisil - kas lauluga, trummipõrinaga või lihtsalt hõigetega, õhtul olid aga külalisteks mitmesugused taidlustrupid küll näidendite, küll tantsuga.

Seminar kulmineerus lõppkontserdiga Puurmani kultuurimajas. Omaette kõrgetasemelise kontserdi andis seminaril osalenud 33-liikmeline Bydgaszsy Pedagoogilise Ülikooli segakoor Poolast, mille liikmed pärast pikka reisi läbi Leedu, Läti, Soome ja Peterburi tundsid end värskeina ja andsid igaõhtuste pidudele särtsu juurde. Poolakad esinesid veel Alatskivi ja Tartu kirikus, õpetasid kohalolnutele Poola

laule ja võitsid eestlasi jalgpallimängus. Nende dirigent Jan Lach tutvustas poola rahvamuusikat koos helinäidetelega.

Leena Suik viis seminaril läbi **hääleseadet**. Paljud olid hämmeldunud omaeelse suutlikkusest. Professionaali käe all saadi "maitse suhu" ning mitmed osalejad leidsid, et ka oma kooris oleks vaja midagi sellist korraldada, mitte piirduda ainult pelga hääle lahtilaulmisega.

Laulupeoks ilmus Eesti Segakooride Liidu (ESL-u) **häälekandja** esimene nimetu number. Otsustati, et edaspidi hakkab ta ilmuma "Laulukulleri" nime all.

Pandi alus **ESL-i salu** loomisele. Esimese tammekeste istutasid dirigent Kuno Areng, ESL juhatuse esimees Toomas Kons ja muusikatoimkonna juhataja Valli Ilvik. Kasvu

kiirendamiseks lauldi peale "Koitu".

ESL-i juhatuse ja koori presidentide koosolekul määrati kindlaks järgmise **Puurmani suvekooli** aeg - 31. juuli - 4. august 1996. Peale selle otsustati moodustada **projektkoor**. Nii tahetakse anda ka väikekooride tugevamatele lauljatele võimalus tegelda muusikaliselt nõudlikumate teostega. Iga osa võtta sooviv koor saab sinna kvarteti, saab noodid ja omandab laulud. Esimene kokkulaulmine on 11. novembril Tõraveres. Avaldus osavõtjate nimedega tuleb hiljemalt 1. novembriks saata **Toomas Konsile (Aia 2-7 Rõngu, Tartumaal)**. Esimene ülesastumine on planeeritud adventiks ja jõuluks.

EHA JAKOBSON,
Kambja segakoori laulja

NAD TAHTSID SAADA MUUSIKUIKS

Algus ML nr. 9/10 (1994)

Kool kontra 8. lend - 8. lend kontra kool

Kui kuulata keskikka jõudnud meeste meenutusi, siis tundub, et positiivsemad, arengut enam mõjutanud ja isiksust rohkem vorminud tegurid toimusid väljaspool koolitunde.

P. Mägi: "Raske öelda, mis õieti tekitas selle meile kõigile nii soodsa muusikalise ja loominguulise keskkonna, sest tegelikult oli koolis palju lausa selle vastu töötavaid asjaolusid. Juhtus lihtsalt olema selline aasta, millal sattus kokku palju erinäolisi, aga samast asjast tõsiselt huvitatud noori."

Moodsat sõna *koolistress* siis ei tundud, kuid pingeid, lausa hirmu oli enamusel parasjagu.

A. Mustonen: "Järeltõid käidi tegemas kell 7 hommikul! See oli kohutav ja ebainimlik, jättis nõrgema närvisüsteemiga noortesse kahtlemata jälgi neuroosi, unetuse või vähemalt mata-kontrolltöö-unenägude näol."

"Ellujäämise" küsimus, vajadus end tõestada kerkis ühtelugu täie teravusega. Mäletan koguni mingit "laadijaks mineku" sündroomi, sest kevaditi arutleti ikka mõne õpilase koolist väljaheitmise üle, iseasi, kas just alati otsuse täitmiseni jõuti.

Klassiõhtu viktoriini "Noored-Vanad" võtab mõne meie tõsiseks. Kõige pikem seltskonnas on R. Eespere isa.

Õnneloos tõi klassijuhatajale "Puuduva kruvi", sellest on kõige enam rabatud T. Lõhmuste ema. Tõnul, Reinul ja Andresel on aga oma arvamus asjast.

8. lennu eksistentsi tegi keerukamaks asjaolu, et klassijuhataja ei hoidnud kaugeltki alati laste poole.

R. Eespere: "Suhted on ikka vastastikused. Erilist armastust me J. Perensi poolt ei tajunud. Ja me ootasime temalt teatud "emalõvilikkust". Kurv, et just kriitilistel hetkedel ei olnud Perens totaalselt meie poolel. See määraski meie suhete olemuse - eestilikult tuulise ning jaheda."

M. Kolk: "Ilmselt oli klassijuhatajal raske vitaalsete ja andekate, trotsi täis pubekatega hakkama saada, sellest see pidev pinge."

A. M.: "Tundub, et tegu oli konfliktiga keskpärasuse ja väljapaistvuse vahel. Valdav osa õpetajatest ei talunud meie kõivõimalikke nurki."

R. E.: "Kuid ikka leidus mõni, kes meid õppenõukogus otsustavalt kaitses, vahel ehk oma ametitki ohtu seades."

R. Rannap: "Meil leidus kaitsjaid muudiski kohtades. Mäletan, kuidas kord mingi ideoloogilise aine õpetaja mind eksamil läbi kukutas. Erialaõpetajad moodustasid kohe ühistrinde ja juba samal pärastlõunal istusin suure komisjoni ees. Tõmbasin imekombel sama pileti; loomulikult ei olnud mu teadmised vahepeal kosunud, kuid oma kooli ja ka konsi õpetajate juuresolek "libistas" mulle ikka kuidagi "kolme" välja."

M. K.: "Paar korda öeldi kooli üldkoosolekutel lausa välja, et see klass on kooli häbiplekk!"

A. M.: "Ega me seda tõsiselt võtnud, pigem komplimentina!"

Kummatigi polnud normaalne pidada häbiplekkiks, kõige jõledamaks klassiks ja mida iganes veel üht silmapaistvama koosseisuga lendu.

M. K.: "Küllap olime tihtipeale üleolevad või edevad, valmis irvitades kommenteerima. Eks see oli sageli ka kaitsereaktsioon."

Kui mõni väide vett ei pidanud, siis 8. lend seda alla ei neelanud. Aga kui "kommenteerimiseks" puudus põhjus, osati olla ka vait.

R. R.: "Mida rohkem meid see väline surve pigistas, seda rohkem voolas meie vaimne energia tohutul kiirusel ja hulgal kunsti poole. Me ei rahuldunud kirjandusega, mida koolis õpetati - Gorkit ja Vildet ei loetud, huvitusime hoopis uuest kirjandusest, õnneks oli see "Loomingu Raamatukogus" hästi esindatud. Samamoodi vaimustusime uueaegsest kunstist, millest kool meid hoopis ilma jättis - ei kunstiajalugu, isegi mitte loominguuliseks arenguks nii vajalikke joonistustunde."

Juuksed

Juuste Sõda ei kestnud küll nii kaua kui Rooside Sõda ega olnud ka nii verine, kuid jäi üheks 8. lennu mäletamist vääriks seigaks. Miks noored mehed äkki juukseid kasvatama hakkasid, ei oska nad nüüd enam täpselt öelda. Lihtsalt meeldis jäljendada välismaiseid rokkmuusikuid ja... miks ka mitte?! MKK õpetajaskond aga oli raudselt lühijuukselisuse seisukohal ja pahandus kosus kuust kuusse aina kogukamaks.

M. K.: "Rein võitles oma juuste eest elu või surma peale, tal alandati käitumishinnet, ei lubatud koolis harjutada! Mõelda vaid - MKK kõigi aegade üht andekamat pianisti ei lubatud minna klaveri ligi!! Praegu on see naljakas, siis oli aga traagiline."

R. R.: "Juuksuri juurde saadeti meid tundide ajal.

Tekst kõlas seal nii: "Vaadake, et te mu juukseid ei puuduta, võtke ainult 1 mm siit äärest!"

Koolis näitasime oma värskest lõhnastatud soengud ette, direktorile muidugi sellest "lõikamisest" ei piisanud ja saime tagasikäigu. Lõbus küll, kui kaks-kolm korda päevas sama juuksuri tooli istud ja teatud, et koolist kästi ikka veel lõigata... Sest ajast püsib juuksurihirm."

R. E.: "Mul olid ka lubamatult pikad juuksed, aga õnneks andis neid kenasti kõrva taha kohendada. Viimati käisin juuksuris X klassi õpilasena - sundkorras. Üldiselt olen ma oma juustega "sina peal", lõikan neid juba 24 aastat ise."

Pikalokilistena käisid mõnda aega ringi ka Andres, Paul, Margus Pilter jt. Praegu, kui kunagise kultuuriministri pats üldsust eriti ei häirinud, tundub MKK tollane võitlus juusterindel vehklemisena tuuleveskitiivadega, vähendas paraku siis oma tõsimeelse järjekindlusega kõvasti lastevanemate elurõõmu.

Lastevanemad

Oma meenutustundide aegu puudutati korduvalt mammade-papade üllatavat heatahtlikkust ja kannatlikkust. Ometi pandi need pidevalt proovile: lisaks juuste- ja muud liiki pahandustele ka teatud õpetajate toimetulematust reetvate, päevast päeva korduvate märkustega päevikus - "vaidleb õpetajaga", "ei tööta kaasa", "vigurdab" jne., rääkimata "kohvil" ja koosolekutel esitatud kaebustest. Ometi polnud kodudes koos käivad "mõttekaaslased" kellelegi tülikaks-lärmakaks noortepundiks, neisse suhtuti suure respekti ja soojusega, tunti end osalistena laste ettevõtmistes. Eespered, kelle lahket kodu sageli "pruugiti", huvitusid pidevalt poja klassikaaslaste käekäigust.

R. E.: "Meid ja meie tegemisi võeti väga tõsiselt. Vanemad püüdsid luua soodsaid tingimusi meie arenguks."

Sageli viibiti ka Andrese pool.

L. Tulp: "Meil oli justkui MKK-i filiaal või noorte "turvakodu"; üks 10-m² tuba jäi täiesti nende päralt. Andrese klassi poiste kõrval mäletan ka Peeter Volkonskit; kui nende kingad koridoris kombekalt reastusid, olid suuruselt esimesel kohal Peetri, teisel Reinu omad.

Seda loomingulist vabadust, mida kool piiras, said nad n.-ö. välja elada meie ja üks teistegi kodudes. Küll seal siis arutleti ja vaieldi, mängiti klaverit ja kuulati muusikat; viisin aeg-ajalt neile kosutuseks võileibu ja mahla. Nad olid meeldivad, suurte vaimsete huvidega noored, minu ja mu ema suhtes äärmiselt viisakad."

Häppeningid

M. K.: "Mulle tundub, et need on jäänud Lapini-Okase, Pärdi-Singi ja teiste tehtute kõrval teenimatult välja Eesti avangardismi ajaloost, eeskätt muidugi põhjusel, et omasid väiksemat kandepinda, toimisid põhiliselt koolisisest. Ometi jättis see kogemus - spontaansus, improvisatsioon, eksperimentaalsus - meisse tugeva jälje."

A. M.: "Suuremaid viidi läbi 4-5 korda, tihti osales ka Tõnu Kaljuste kammerkoor. Sellisteks etendusteks oli vaja direktori heakskiitu, nii rippusidki kuulutused nurgamärkusega "Luban. E. Loitme". Meie eesmärgiks polnud mitte üksi uudsete ja šokeerivate väljendusvahendite rahva peal proovimine, vaid ka idee luua väikeste vihjete najal just sel hetkel midagi uut, vahendidki tekkisid sageli koha peal."

L. Tulp: "Eks need häppeningid olid ka mingil määral "kontra kooli korrale". Rein ja Andres, kaks julget selli kutsusid mind ilmtingimata seda enneolematut

Rein hoolitseb ennastsalgavalt oma külaliste, René, perekonnatuttava Tiiu Soosaare, Andrese ja Sirje eest.

Pidulauas istuvad Meeli Vaidla, Margus Pilter, Anne Naissoo ja Paul Mägi.

See on tõepoolest konjak, mida Reinu heakskiidul valab Madise klaasi Malle Talvet.

sünnimust kaasa elama. Mäletan, et riidega kaetud klaverikaane all konutas keegi. Rein alustas ilusa klaveripalaga, vist "Elisele" ja läks üle improvisatsioonile. Kogu klaveri all h akkas end liigutama ja esimene asi, mis mind pidzaamas Andrese juures vapustas, oli suure vaba must küüs. Läksin ähmi täis - lapsel jalad pesemata! Siis pandi filmirull põlema ja kohutav toss ajas vähemkannatlikud jälgijad saalist välja."

(Järgneb)

Kaks episoodi kohtumistest Artur Lembaga

Kui ma tulin Eestisse, avastasin peagi, et minu Moskva professoritele Mihhail Timofejevile ja Genrik Litinskile on oma käitumis- ja kõnelemismaneeri, õpilastesse ja nooremattesse kolleegidesse suhtumise poolest väga lähedased kaks tollast eesti muusika suurkuju - Artur Lemba ja Heino Eller. Koorus välja ka põhjus - kõik nad olid õppinud sama koolkonna vene muusikakorõfede ja -õpetajate juures: Timofejev oli Ljadovi, Litinski Gliერი, Lemba Rimski-Korsakovi, Eller mitmete Peterburi kompositsiooni- ja muusikateooriaõpetajate (V. Kalafati, M. Hibergeri jt.) õpilane. Pärast Tartu rahu olid Lemba ja Eller opteerunud oma sünnimaale - Eestisse.

Seoses Artur Lembaga 110. sünniaastapäevaga jutustaksin kahest eriti meelde jäänud eposoodist oma kokkupuudetest temaga, mis iseloomustavad ka ilmekalt seda käitumismaneeri.

1953. aasta järjekordne teispäev Eesti Heliloojate Liidus. Kavas on tutvumine noore helilooja Boriss Parsadanjani ja tema loominguga.

Saabus erutav moment, mind tutvustati kollektiivile, kes pidi ütleva oma sõna mu loomingu kohta. Kuid äkki selgus, et üks esinejatest - pianist - oli haigestunud. Kas esitada oma teoseid ise? Aga ma mängin klaverit viletsalt.

Saalis valitsevat vaikust ja nõutust katkestasid äkki väga heas ja kultuurse vene keeles öeldud sõnad: "Olge nii lahke, lubage mul tutvuda Teie partituuriga!" Minu rõõmuks hakkas nende sõnade ütleva seda tegema, aeglaselt lehitsedes üksteise järel partituuri lehekülgi, tähelepanelikult süvenedes igasse kirjanpandud takti.

Rahunenult heitsin pilgu oma päästjale: elegantset riidetud hallipäine mees. Lõpetanud partituuri lugemise, pöördus ta

habelikult naeratades minu poole: Kas võib? Teie loal (s vaševo razrešenija - nii viisakalt - vanamoodselt sellel ajal üldiselt enam ei räägitud) ma püüaksin orienteeruda ja tuua kuulajate ette Teie teose."

Mängis ta suurepäraselt, just nagu talle ammu ajast tuntud teost. Lõpetanult küsis: "Kas olete mu mänguga rahul?" Mul jäi ainult tänada oma päästeinglit ja seejärel selgitada välja tema nimi - Artur Lemba.

Ühel suvisel päeval lesisime naisega koos kuumal Pärnu rannaliival. Rannarõivastes isikute seas tõmbas endale mu tähelepanu valgesse ülikonda rietatud mees, kes kõndides heitis hoolikalt pilke vasakule ja paremale. "Näe, kus veidrik," müksasin naisele. Mees kadus mõneks ajaks meie vaateväljalt, tuli aga siis tagasi ja lähenes meile. Tundsin ära Artur Lemba. Tõusin ja jooksin tema juurde, küsisin: "Professor, kas Te otsite kedagi?"

"Kallikene! Teid ma just otsin. On jäänud väga vähe aega. Jookske kiiresti oma sanatooriumisse! Mõne minuti pärast hakatakse Eesti Raadios mängima Teie esimest sümfooniat. Jookske koos abikaasaga! Öhtul kohtume ja ajame juttu."

Täna üldiselt suurepäraselt vanemat kolleegi, kiirustasime oma sanatooriumisse.

Niisuguste inimestega pole mul pärast enam õnne olnud kohtuda. Aga teil, armas "Muusikalehe" lugeja?

BORISS PARSADANJAN

110

Artur Rinne oli minu onupoeg

Ma ei ole kuulnud, et Artur Rinne vanemad ja esivanemad oleksid silma paistnud erilise muusikaalsusega, kuid sellest sugukonnast sircus siiski 3 elukutselist muusikut: peale Artur Rinne veel tema onutütar Veera Kansa (Roomere) ja täditütar Gertrud Üppis, s. t. mina. Veera pidas lugu ainult süvamuusikast ja nokkis ikka Arturi kallal ta laulude kerge iseloomu pärast. Seda tegid ka mõned teised. Artur naljatas vastu, et ta olevat enneaegselt sündinud ja seetõttu ooperikangelaseks liiga lühike. Aga võib-olla peitis ta nalja taha oma kibestumist. Ta ju oli sõja eel ka laulnud "Estonias" küllalt suuri ooperiosi - Figarot, Rigolettot jt., aga lühidus tõepoolest häiris. Olnuks Rinne pikem, võib-olla läinuks ta Eesti muusika ajalukku niisama mitmekülgsena kui Georg Ots.

Minu lapsepõlv möödus Narvas, olin Arturist 16 aastat noorem. Mäletan tüdrukueast tema esinemisi Narvas ja Narva-Jõesuus. Arturil oli rikas võõrasema, kellel oli suvila Narva-Jõesuus ja ta pidas seal pansioni. Tal oli suur koroonaalaud ja suur jäätisekelder. Estoonlased käisid seal aega veetmas ja koroonaat mängimas, Artur nende hulgas. Sellest ajast on ta mulle meelde jäänud - sale linalakk noormees, valge pintsak, helesinised püksid. Kui oli Arturi kontsert rannas, oli rand ja peatänavalt randa suubuvad kõrvaltänavad rahvast täis. Sama lugu oli kuursaali ja Pimeiaia kontsertidega. Ei usu, et keegi üldse jäi koju. Kord Suveaiast naastes kuulsin kahte meest oma seljataga pahandamas, miks Rinne nii vähe laulis. Ometi oli ta laulnud maha terve pika kontserdi. Nii väga tahtis rahvas teda laulmas kuulda.

Kui Artur tuli Narva, olid elevil minu ema ja eriti tema õde - tädi Anna, kes oli rikkam ja küpsetas ikka Arturile pirukaid juba mitu päeva ette, ise rääkis aina: "Artur tuleb!" Artur tuli, tal oli kiire, oli natuke aega ja läks, mõnikord kõndis hoopis mööda. Tädi Annal oli aga grammofoon ja palju Arturi plaate, neid ikka mängiti ja tädid vesistasid. Eriti lasti Arturi laulu tädi Annast, "kes paks ja palju higistab" - just niisugune oli ka tema tädi Anna. Pärast kadus see laul ära, räägiti, et Rinnele olevat soovitatud seda mitte enam laulda või koguni ära keelatud, sest president Pätsil olevat ka olnud tädi Anna.

Kui Rinne arreteeriti, oli meie pere juba Tallinnas. Osa ta varandust viidi siis ka ära, osa jäi alles. Tema raamatukogu sattus meile. Seal olnud Nobeli preemia laureaatide teosed aitasid palju kaasa konservatooriumis õppimise ajal mu kirjandusliku maitse arengule. Vangis olles saatis ta oma naisele kirjade sees oma uusi,

seal loodud laule, noodijooned oli ta ise paberile vedanud. Abikaasa tuli minu juurde, mina mängisin talle klaveri peal ette ja laulsin neid laule - koduigatsusest, armastusest, rannast jne. Mõnda neist kandis Rinne ka hiljem ette, kui ta hakkas Eestis jälle laulma.

Kui ta vangistusest naasis, tuli ta minu juurde Nõmmele. Mäletan - ta põial oli kollane, vist mahorkatubakast. Ma ütlesin: "Hakkame laulma!" Tema vastu: "Sellest ei tule midagi välja." Mina ei jätnud jonnki, vedasin ta klaveri juurde, asusime proovima. Hää oli Rinnet väga ilus, samasugune kui ennegi. Nii ta hakkaski pea iga päev käima meil lauluharjutusi tegemas. Aga see oli ainult isendale laulmine. Kui ma Moskvasse esinema sõitsin, ütles ta mind saates: "Aga mina ei saa enam kunagi publikule laulda." Ja nii see paistis ka olevat. Olin ise Filharmoonia juhtkonnalt käinud palumas Rinnet tööle võtta ja saanud eitava vastuse.

Kuid ta tuli siiski mingeid mulle tundmatuid teid pidi Eesti muusikaellu tagasi. Mina töötasin "Estonia" kooris, tegin väiksemaid osi. Mängiti "Butterfly'd" Paula Padrikuga peaosas. Mul oli ka see roll peas. Kord juhtus Artur mind lõõritamas kuulma, sattus vaimustusse ja lubas mind ette valmistada. Hakkasime jällegi koos tööle, nüüd tema kui rezissöör. Aino Himbek oli klaveril kolmas. Juba eelmise ühistöö juures oli mulle selgeks saanud, et tal on väga suured muusikaalased teadmised, nüüd veendusin selles täiesti.

Kui leidsime, et asi on küps, läksime lavastaja Väljaotsa juurde oma tööd ette näitama. Paula Padrik oli ära langenud, kuid dekoratsioonid-kostüümid alles. Väljaots lubas mind Butterflynla laulma võtta, kuid teatrisiseste intriigide tõttu ei tulnud sellest siiski midagi välja. Hiljem olen Artur Rinne käe all esinenud mõne korra televisioonis.

Ma ei saa öelda, et Artur Rinne oli päris kuldse olemisega mees. Mõnikord oli ta päris järsk ja terav. Aga mälestustes kirjutab ta oma kodust, sugulastest ja lähedastest inimestest väga soojalt. Arvan, et see tuli südamest.

GERTRUD ÜPPIS

85

SEPTEMBER 1925

Muusikat on vahetevahel tarvitatud ka raha kogumisevahendina ning üpris muusikavälise nähtuse edendamiseks. Nii korraldas 7. septembril 1925 "Estonia" valges ja punases saalis kontsertballi Tallinna Kaitseliidu 1. jaoskond. Sissetulek pidi minema Kaitseliidu organiseerimiseks ja sõjariistadega varustamiseks. Esinejate hulgas olid Aleksander Arder, Raimond Bööcker, koolinoorsoo laulukoor jt. Kõnega esines Riigikogu esimees Jaan Tõnisson. Rahvast sellel kontsertballil oli rohkesti ja sissetulek ulatus paarisaja tuhande margani.

Tallinna puhkpillimuusika selts "Edu", mille tegevliikmeteks olid riigi- ja omavalitsuse teenistujad, alustas pärast kuuajalist puhkust 1. septembril uue jõuga. 28. augustil ärapeetud juhatuse koosolekul otsustati linnas edasi anda maksuta rahvakontserte, kui sügisilmad seda lubavad. Platside asjus oli linnapea lahkesti vastu tulnud ja ajalehed lubasid kontserditeadaandeid avaldada tasuta. Ühtlasi algasid 1. septembril tegevust ka "Edu" õppeklassid. Loodeti, et alanud hooajal orkestrantide arv tõuseb 75 peale.

Kõpu kiriku 100 aasta juubelipidustused 13. septembril õnnestusid igati. Juba kell 10 hommikul oli kirik tungil rahvast täis. Vaimulikult kontserdil esines kohalikest kooridest kokku seatud ühendkoor, keelpilliorkester ja pidanist pr. Pilt.

Septembris 1925 hakkas tasapisi vedu võtma sügis-talvine kontserdihooaeg. "Tenore di forza" Tenno Vironi tõestas veel kord, et kõige paremini sobivad talle Itaalia

virtuossed aariad. Küllap seetõttu oligi aarias Tšaikovski "Padaemandast" kuuldav harjumatu paatos. Publik võttis aga kõik ettekanded vastu suurte kiiduavaldustega.

Bass J. v. Raatz-Brockmanni lauludeõhtu ei pakkunud aga suuremat huvi. Tema hääli ei sobinud kontserdisaali ja õigust öelda ooperisseggi, see polnud otstarbekalt seatud.

"Estonia" oli oma orkestri uuesti 42 liikme peale suurendanud. Sümfooniakontsertideks taheti veel 13 mängijat juurde palgata. Tulemas oli "Estonia" 60. aasta juubel, mispuhuks taheti üles soojendada Verdi "Aida". Uue muusikajuhina palgati ametisse Juhan Aavik, kelle hooleks jäi ka

Juhan Aavik

muusikapoliitika kujundamine. Samuti võeti juurde uusi lauljaid, kellest mõni oli õige hea häälematerjaliga nagu prl-d Lippand ja Rungi (sopranid), prl. Jurikson (mezzosopr.) ja hr. Viikholm (tenor). Samal ajal teatriga alustas 7. septembril tööd jälle Muusikaosakond, dirigendiks endiselt Juhan Aavik. Hakati ette valmistama a cappella kontserti, milles uuemad helitööd Miina Härmalt,

Konstantin Tümpult, Aleksander Lättelt, Mart Saarelt, Juhan Aavikult jt.

"Vaba Maa" kirjutas 3. septembril: "W. Kienzli ooper "Evangeliimees" tuli sel hooaja avamisel "Estonia" teatris siiski lavastusele, sellest hoolimata, et... meie ajakirjanduses juba sagedasti ooperijuhatausele ette heideti mitte küllalt väärtuslike muusikateoste lavastamist." - "Päevaleht" lisas, et selle ooperi muusikas annab end tunda nn. "jumaliku sädeme" puudumine. Muusika olevat koraaliladne, ka polevat ta solistidele soodsalt kirjutatud. "Igapäevase tunne ilmub, mida veel liiga pikaks venitatud vaatused suurendavad, sest ooper kestab 3 tundi ja koosneb ainult kahest vaatusest," kirjutas "Päevaleht". Meie lauljad tulid siiski "Evangeliimehega" toime. Oma ülesannete kõrgusel olid apostel Matthiasena Karl Ots ja tema kasutütre Marthana Olga Mikk-Krull. Etenduse parimaid momente oli nende duett, mille nad ilmekalt ja soojusega ette kandsid, samuti Magdaleena ariooso 2. vaatuse algul, mille pr. Veem-Romanova vastava meeoleolu ja hellusega kuuldavalt tõi. Teises koosseisus laulis Magdaleenat Ella Jurikson, kellele ennustati suuremat tulevikku. Publikut oli aga ainult poole saali jagu.

15. septembril tuli "Estonias" lavale Benatzki ooperett "Armastus lumes". See oli nn. "moodne ooperett". Suuremalt jaolt valsi rütmis liikuv muusika oli mahedavõitu, igatseventimentaalne. Palju oli tantsu ja lõbusaid motive. Residentteatri lauljana hiilgas Alfred Sällik. Gertrudi mängis pr. Päts-Jakobson, kelle lavakujuga võis rahule jääda. Pr. Grete Sällik oli sädelev nagu alati. Head lavakujud andis ka Eduard Kurnim, Salme Peetson ja Agathon Lüdig.

Verdi "Aida" uuesti

lavaletoomine võeti vastu rahuloluga. Pr. Olga Mikk-Krull oli iseäranis heas laulutujus. Silma torkas, et Karl Ots Radamesina oli Itaalia suuri edusamme teinud. Amonasro Karl Viitoli isikus oli märksa parem kui eelmisel hooajal, pr. Veem-Romanova Amnerisena oli keskmises registris edusamme teinud. Koor laulis kindlalt, ainult 2. vaatuse 2. pildis ähvardas preestrite koor orkestrist lahku minna, kuid Benno Hansen ülempreestrina päästis olukorra kriitilisel silmapilgul kaasalulmisega. Hr. Krull juhatas osavasti ja teatrimaja oli viimase võimaluseni välja müüdnud.

5. septembril etendasid vanemuislased Valga "Sädes" ooperetti "Ilusaim naistest". Etendus läks kenasti, kuigi mõni laulja oli oma hääle ära külmetanud. Saal oli rahvast puupüsti täis.

"Estonia" lubatud 55-liikmeline sümfooniaorkester andis esimese rahvakontserdi 13. septembril. Kavas valitsesid Soome heliloojad Juhan Aaviku juhatusel esitati Sibeliuse lühipalu, Järnefeldti "Korsholm", Sindingi "Jane Grey" jm. Teine rahvakontsert koosnes Norra ja Taani muusikast. Parimad olid siin Griegi "Sümfoonilised tantsud" ja Svendseni fantaasia "Romeo ja Julia".

"Vanemuise" aiakontserdid olid aga jällegi andnud puudujäägi - 700 000 mrk. Süüdi oli tartlaste loidus, tugev konkurentsi kinode poolt ja vihmane suvi. Viljandis oldi aga optimistlikud. Kuna lähenev sügis hakkas suvemuusikat lõpetama, asutati "Ugala" juurde 26-liikmeline koosseis, et saalis kontserte anda. Juhatama pidi hakkama A. Tõnisson.

MATI MÄRTIN

Meie taotlused Kanadas on olnud tulemuslikud

(Algas lk. 3)

"Kalevipoja" teemal. Muusika kirjutas Kristi Allik. Nimeks sai "Kangas, jõgi, mõök". See kanti ette koos kammerorkestriga Solistide kontserdi raames.

Kui tulid Eestist ära Neeme Järvi ja Arvo Pärt, andsime nende auks ühes hotellis dinee muusikaliste ettekannetega. Kogunes 200 inimest, nende hulgas Kanada poliitika- ja kunstilma tuntud esindajaid. Ka kontserbüroo korraldatud ürituste puhul oleme hoolitsenud, et neid oleks kohal.

1991. a. ostsin Eesti Majale kontserttiibklaveri "Estonia", mille valis välja Peep Lassmann. Klaveri kinnimaksmiseks korraldasime tuluõhtu. Roosa lint suure rosetiga oli ümber klaveri, mille meie aupeakonsul läbi lõikas.

Mullu sügisel tähistas Eesti Kunstide Keskus oma 20. aastapäeva. Meile esinesid

2000-kohalises kontserdisaalis Mati Palm, Peep Lassmann ja Juhan Schütz, samuti meie solistid Avo Kittask ja Eestist Kanadasse elama tulnud Tiiu Reinau. Kontsert oli korraldatud Eesti Muusikaakadeemia toetamiseks ja õnnestus suurepäraselt.

Viimane üritus oli sel kevadel - Tobiase dünastia austamine. Rudolf Tobiase ja Helen Duesberg-Tobiase palu esitasid New Yorgi Eesti naiskoor Helen Tobiase tütre Maaja Duesberg-Roosi juhtimisel, samuti viimase 11-aastane poeg Taavo Roos tšellol.

Kanadalaste hulgas on küllaltki levinud arvamine, et etniline kultuur on rahvatants ja rahvalaul. 1972. a. võetud kursil tutvustada meie rahva kõrgkultuuri Kanada laiemale ühiskonnale on olnud vähemalt osaliselt tulemusi. Mulle on hinge sööbinud üks juhuslikult pealtkuuldud kahekõne kahe kanadalase vahel ühel meie ettevõtmisel Toronto Ülikoolis. Üks küsis: "Kes need

eestlased on?" Teine vastas: "Neid pole küll palju, aga nad on eriti aktiivsed ja eriti kõrge kultuuriga."

Ja mis on edaspidised plaanid?

Eesti Kunstide Keskus on viimase 20 aasta jooksul pürginud oma kultuurikodu poole - veel tagajärjetult. Meie organisatsioonil on ostetud Toronto lähistel isegi ligi 100-aakriline ilus org. Viimastel aastatel püüdnud koos Eesti Maja juhatusega uue või ümberehitatud hoone suunas, kus oleks ruumi ka Eesti Kultuurimuseumile.

Sel suvel sain tagastamise korras Rõngu mõisasüdame "Lossimäe" omanikuks. See oli Barbara von Tiesenhuseni draama asupaik sajandite tagasi. Lossi seal enam ei ole peale ühe kõrge müüri, aga park on fantastiline - ja looduskaitse all. Võib-olla suuname oma "kunstilis-kultuurilised" silmad hoopis selle ala väljaarendamisele.

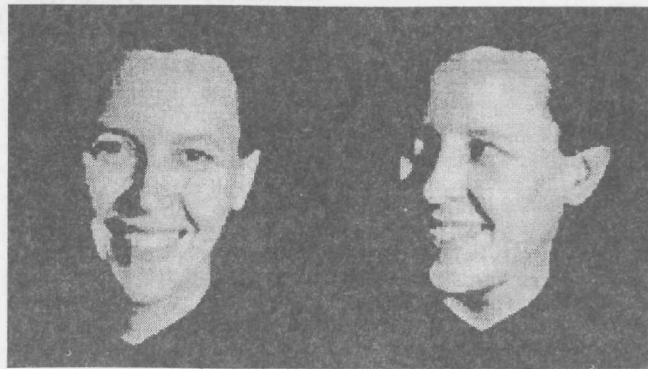
Ta elas rikast ja mitmekesist elu

“Olen ennast liiga paljudele tegemistele killustanud ja sellepärast pole oma elus midagi erilist saavutanud.” Nii ütles mulle kord ühel nukral hetkel **Els Aarne**, kes lahkus meie hulgast äsjalõppenud kuumal suvel.

Ta oli tõesti väga mitmekülgsest võimekas inimene, üldsusele tuntud kõigepealt kui professionaalne helilooja, samas omades ka diplomit nii klaveri kui ka koorimuusika erialal. Seega oli ta tihti võimeline oma teoseid dirigeerima ja klaveril esitama. Heliloojana on ta kirjutanud palju teoseid oma perekonnaliikmeile, kes kõik on olnud muusikud: kontsert ja sonaat kontrabassile, I, II, III tšellokontsert, I, II tšellosonaat, palju kammermuusikat. Ta on kirjutanud teoseid, mille ettekandmiseks on moodustatud huvitavaid ja harva esineva kooslusega ansambleid: trio tšellole, tuubale ja klaverile, kontsertiino metsasarvele ja orkestrile jt. Eriti silmapaistvad ja palju esitatud on ta vokaaltsükliid “Metsõunad”, “Kassikangas”, “Killukeksi matkateedelt” ja palju muud.

Els Aarne jõudis teha palju, sest töötas ta ökonoomselt ja kiiresti. Mäletan, et ta ütles kirjutavat muusikat nii, et kui kord alustab, siis ei lõpeta enne, kui lugu on valmis. Põhitööks oli tal aga kaua aega teoreetiliste ainete õppejõu amet Tallinna Konservatooriumis. Ta uuris muusikateoreetilisi probleeme ja andis välja solfedžoõpiku.

Peale muusika jätkus Els Aarnel energiat ja huvi veel

3xElis Aarne, kaks pildil, üks pildistaja.

paljude muude asjade peale: ta oli väga osav autojuht, tegeles filmimisega, esperantoga, nooruses ka spordiga (olen temaga tennist mänginud), valdas kõrgtasandiliselt fotokunsti, mängis bridži. Tal oli hulk sõpru ja ta jagas ennast paljudele, mõnikord ka oma suvilanaabritele Lohusalus.

Flu praktilises osas juhtis ta perenaisena osavalt oma perekonda, oli hea küpsetaja (meie heliloojad mäletavad vist kõik tema ülimaltsvaid torte).

Veidi enne lahkumist pöördus ta veel kord oma muusa poole ja osales edukalt segakoorilaulude võistlusel.

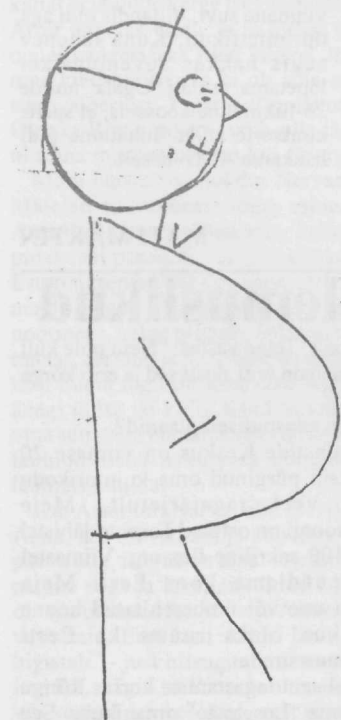
Els Aarne elas väga mitmekesist ja rikast elu.

ESTER MÄGI

OFELIA TUISK —

šaržist

Algus ML 19 (1994)

ühe
vinter.

“VÄLISEESTI MUUSIKA PÄEVAD” tulekul

(Algus 2. lk-l)

saksofonimängija Karl Aavik, TMM-i hea sõber. See materjal sisaldab ka põnevusi, kasvõi Aaviku 50. juubeliga seotud auaadressid, õnnitluskirjad ja muuhulgas läti helilooja A. Abele Aavikule pühendatud sümfoonilise teose “Visioon” nahkkõites originaalkäsikiri.

K. a. juuni alguses Hamburgis viibides sain kokkuleppe eesti kuulsa laulja **Naan Põlluga**, et tema koduarhiivi materjalid tuleksid TMM-i. Esimene osa sellest väga väärtuslikust arhiivist ongi juba TMM-i müüride vahel.

Andeka eesti helilooja, Saksamaal ja USA-s elanud **Herman Känd**'i (1905-1952) fondi täiendamine on seotud huvitava ahelaga. Tallinnas elava H. Kändi õe Aino Kändi abiga õnnestus võtta ühendust Kändi kolme USA-s elava lapsega ning k. a. juulis andis muuseumile üle hulga Kändi materjali tema poeg Ahto Känd. Materjal oli kokku kogutud Alaskast, Ohiost ja Kaliforniast.

Alles külastas TMM-i New Yorgis asuva Eesti Helikunsti Keskuse juhataja pr. **Juta Kurman**, kes andis samuti muuseumi fondi väliseesti materjali, enamuses originaale. J. Kurman, kes on pidevalt huvi tundnud “Väliseesti muusika päevade” vastu, soovis üritusele head käekäiku. Ta tänas “päevade” korraldajaid ning idee autorit. Eesti Helikunsti Keskuse nimel andis J. Kurman muuseumile ka “hambaraha” (nagu ta ise ütles).

Viimastel päevadel olid TMM-i külalisteks veel Kanadas Torontos asuva

Eesti Kunstide Keskuse president **Stella Kerson-Pahapill** koos Keskuse aseesimehe ja abikaasa Johannes Pahapilliga. Nad tundsid samuti siirast huvi “Väliseesti muusika päevade” vastu, kinkisid muuseumile koguteose “Eestlased Kanadas” II köite ja soovisid olla igakülgse koostöös TMM-iga.

Kõiki viimasel ajal saanud materjale ja huvitavaid kontakte ei jõua üles lugeda. Lühidalt veel suurematest saadetistest: oma helitööde noote on saatnud **Lembit Avesson** ja **Roman Toi** Kanadast, **Malle Mägi**, **Maimo Miido** ja **Helen Tobias-Duesburg** USA-st, tuntud eesti helilooja **Valdeko Loigu** abikaasa Aino Loigu töö kohale suure hulga oma abikaasa noote ja pildimaterjali, Rootsist elav **Toomas Tuulse** on saatnud mitmete oma helitööde noote, Inglismaalt tuli hiljuti tegevuse peatanud eesti meeskoori “Koit” arhiiv, kuulsa eesti astronoomi **Ernst Öpiku** klaveripalade kogumikud kirjanik **Pedro Krusteni** abikaasalt Edla Krustenilt jne.

Allpool veel “Väliseesti Muusika Päevade” kava.

Kontserdid: 3. okt. - “Õhtu Käbi Lareteiga” TMM-is, 4. okt. - RAM-i ja RAM-solistide kontsert Mustpeade Maja Valges saalis, 5. okt. - L. Juhti ja H. Tobias-Duesbergi autorikontsert TMM-is, hilisõhtune kontsert “Väliseesti muusika ja luule” Assauwe tornis.

Teaduskonverents “Väliseesti muusika ja teater” - 4.-5. oktoobrini. Sel puhul avatakse TMM-is vastavateemaline näitus.

ALO PÕLDMÄE

Kauge ja lähedane ORFF

Helilooja, pedagoogi ja muusikateoreetiku Carl Orffi 100. sünnipäeva tähistamine 10. juulil 1995. a. oli põhjuseks, et paljud muusikud esitasid taas tema teoseid ja muusikateadlased arutlesid nende tähtsuse üle tänapäeval.

29. juunist 2. juulini kestis Salzburgis, Mozarti sünnilinnas C. Orffi 100. sünniaastapäevale pühendatud sümposioon. Põhiüritused toimusid "Mozarteumis", muusika-, näite- ja tantsukunsti kõrgkoolis, mis asub muinasjutulise Mirabelle-pargi lähedal, mitte kaugel linna südamest.

Avaõhtul sõidutasid bussid rahva Salzburgi lähiste Pernerinselisse, mägedesse, kus suurel improviseeritult kokkuklopsitud püünel etendus Regensburgi teatritrupi esituses C. Orffi "Tark neitsi". Selle laulumängu sünniligu on väga iseloomulik C. Orffile omasele muusikale lähenemisele.

Juba 1936. a. mõtles C. Orff sellest, kuidas kirjutada vendade Grimmide muinasjutu põhjal ühte lavateost. Ta vaatas läbi maailma folkloorist ligi 200 samateemalist muinasjuttu. Lõpuks jäi ta peatume ühel Aafrika muinasjutul ning Karl Simrocki saksa mõistukõnede kogul, millest ta sünteesis oma

versiooni, kasutades algtõukena Grimme. 1943. a. Frankfurdi ooperis esietendunud C. Orffi töötlus koosnes 500 leheküljest joonistustest ja nootidest.

Esimene sümposiumipäev algas Hilarion Petzoldi teoreetilise ettekandega "Võõrus, võõrandumine ja piinav janu sidemete järele. Antropoloogilisi mõtisklusi". Praegusel Euroopa ühinemise, N. Liidu lagunemise, Balkani põlemise ja tehnootroonilisel, isiksust lahustaval ajastul mõjusid H. Petzoldi mõtted väga intrigeerivalt.

Lühidalt võiks ettekande sisu kokku võtta järgnevalt: Üha enam keerukamaks ja mobiilsemaks muutuv, keerduvate karakteristikutega maailmas muutub indiviidi jaoks järjest tähtsamaks oma identiteedi kinnistumine, leidmaks seejuures võimalusi, kuidas luua püsivaid sidemeid. Mitmekülgsus (paljusus) tähendab ka - sest isegi keerukuste lihtsustamine põrkub piiridele - Võõrust, mis ähvardab, tekitab hirmu ja viib tigiduse ja kapseldumiseni. Indiviidile aga on selle alternatiiviks sidestumine "kooperatiivsete" alade (töö, kunst,

Carl Orff.

1895 - 1982

rituaalid jm.) kaudu. On äärmiselt tähtis toetada selliseid ühendavaid üritusi, mis töötavad Võõruse ja võõrandumise, vaenulikkuse vastu ja aitavad tekitada huvi Teise suhtes. Sel viisil võib ksenofoobia asendada ksenofiiliaga, suutes arendada armastust Teise, uue, võõra vastu.

(Järgneb)

ÜLLE HEINSALU

OOPERILAVAL ON JUHTUNUD IMELIKKE ASJU

Mati Palmi meenutusi

Algus ML-s nr. 17/18
(1994)

VI

Ka Estonia Teatris on üht-teist ette tulnud

"Estonias" oli 1970. a. Paul Mägi lavastatud "Lucia di Lammermoori" avamängu ajal eesriie lahti. Oli näha surnuaed, kus ooperi lõpp toimus. Kui avamäng sai läbi, läks eesriie kinni ja seejärel algas etendus otsast peale lossis toimuvana.

Dirigent oli omast majast, kuid ta sõitis palju ringi, ei teadnud meie versiooni ja tuli pulti just nagu külaline. Meie, artistid, olime lava taga, ootasime ooperi algust. Kui eesriie läks avamängu järel kinni, tuli vaikus, dirigent aga jooksis lavale, küsis ärevalt: "Mis juhtus?"

Vastasime: "Midagi ei juhtunud. Mis sina siin teed? Sinu koht on olla puldis."

Oma dirigent puldis olles ei teadnud Estonia Teatri režiid ega lavastust!

Me olime kunagi külas Schwerinis, laulsime pühadekontserti. Esitusel oli ka Eboli aaria "Don Carlodsest". Ma olin mõtetes oma väljaaste eel. Järsku - vaikus.

Selle aaria algus ja lõpp on võrdlemisi sarnased. Laulja oli läinud kohe alguses lõpu ehk repriisi peale. Eri Klas dirigendina ei suutnud otsi enam kuidagi kokku viia - kõik oli segamini. Ta pöördus rahulikult saali poole, ütles sulaselges saksa keeles: "Austatud daamid ja härrad! Te võite sama raha eest sedasama aariat veel teist

korda kuulata." Ja alustas kõike otsast peale.

Varem, kui mina alles teatrisse tulin, oli levinud lava taga malemängimine. Ükskord oli tuntud solist nii süvenenud oma malepartiiisse, et ta unustas lavaleminemise ja eesriie lasti kinni.

"Estonias" lavastati muusikal "Suudle mind, Kate". Seal oli tenori ja baritoni duett. Meie vanemad kolleegid kandsid seda tantsides ette. Tenor oli valehammastega, ülemise kunstsuaaliga. See langes tantsimise ajal suust välja, kukkus rampi. Näitleja reageeris välkkiirelt, võttis maast hambad, keeras selja publiku poole ja pani need jälle suhu ning laulis edasi.

K e e g i režiissööri tutvavatest ütles hiljem: "On sul aga nipid välja mõeldud."

Midagi sarnast juhtus ka siis, kui ma alles teatrisse tulin. Minu esimene roll oli Hervé "Mademoiselle Nitouche'is". Siis oli moes teha võltsninasid, prantsuse tükis pidid ninad olema natuke suuremad kui meie omad. Ühel kolleegil kukkus kleepnina peast ära. Seda võib ikka palavaga juhtuda. Ta oli väga väle vend, sai selle kohe pörandalt kätte, läks korraks lava taha, pani võltsnina tagasi ja tuli lavale edasi mängima.

(Järgneb)

JOHANN STRAUSS

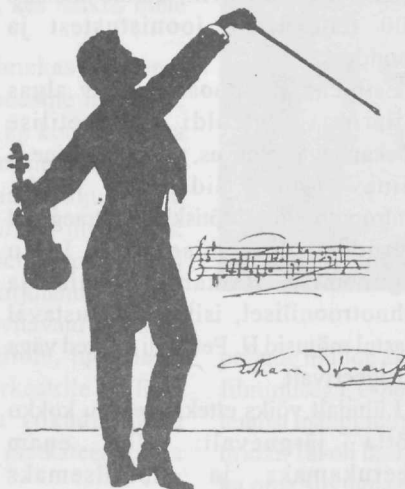
Oma romantilise hüüdnime Sinise Doonau linn sai Viini vaid tänu Johann Straussi populaarsele valsile, sest läbi mitme maa Viini jõudev Doonau on tegelikult õige harva sinist värvi. Paraku omandavad paljudki proosalised loodusilmingud kunstnike silmade läbi veetlevalt poeetilise värvingu - nii saigi mudaselt pruunjust jõest 1867. a. talvel "Ilus sinine Doonau". J. Strauss armastas piiritult oma kodulinna, austria rahvamuusikat ja rõõmsameelseid kaasmaalasi, kes on alati valmis naerma ja lõbutsema, laulma ja tantsima. Seetõttu tegi talle kindlasti hingevalu jahedus, millega viinlased võtsid vastu hiljem nii populaarseks saanud valsi; ta süüdistas toona õues möllavat lumetormi ja valsi esitanud koori raskepärast laulmisaadi. Seevastu suvel Pariisi maailmanäitusel toimunud kontserdil pälvis valss publiku ja nende hulgas viibinud prominentsete kultuuriinimeste - A. Dumas', G. Flaubert'i, A. Thomas', I. Turgenevi jt. tulise heakskiidu.

"Tänasest päevast alates on Doonau mitte ainult Euroopa lääne- ja idaosa ühendav veetee, vaid ka J. Straussi kuulus valss," ütles üks oraatoreist autori auks korraldatud banketil.

Viini valsi tekkepaigaks on loomulikult Viin; see sujuv, aeglane ja ilus tants levis 19. sajandil kogu maailmas. Saanud alguse saksa talupoegade lustlikust rahvatantsust muutus valss Viinis hoopis pändlikumaks, sujuvamaks, õrnemaks. Et võita üha rohkemate tantsusõprade poolehoidu, vajas valss ilusat, kergelt meeldejäävat meloodiat. Viini komponistid püüdsid välja mõelda aina uusi ja võluvamaid, kuulajate maitsele vastavaid viise. Esimene tuntumaist valsiautoreist oli J. Lanner, teine Johann Strauss senior. Tolle valsikuningaks kutsutu kolm poega Johann, Joseph ja Eduard käisid kõik isa jälgedes, kõige edukamalt muidugi Johann Strauss junior, rohkem kui 500 valsi, polka, kadrilli, galopi ja opereti autor. Kes ei tunneks tema kauneid valsse "Ilusal sinisel Doonaul", "Lood Viini metsades", "Viini veri", "Kevadhääl" või populaarseid meloodiaid "Nahkhiirest", "Mustlasparunist", "Õöst Veneetsias" jm.!

Juba varases lapseas avaldas Johann ebatavalisi muusikalisi andeid. Kord, kui isa ei suutnud uut valssi kirjutades kuidagi leida sobivat üleminekut ühelt teemalt teisele, istus väike Johann tema asemel klaveri taha ja leidis pikemalt mõtlemata suurepärase lahenduse. "Noor lõvi näitab oma küüsi," kommenteeris isa Johann juhtunud oma naisele, "püüan neid õigel ajal lühemaks lõigata."

Ja Esimene Strauss katsus tõepoolest vältida oma poegade muusikuiks

Scherenschmitt, Johann Strauß (Sohn)

Kaasaegse šarž

saamist. Ta teadis, kui raske oli artistielu, kui vähe tõi see kaasa materiaalselt kindlustatust. Seepärast pidi Johannist saama väärikas raamatupidaja, Josephist insener ja Eduardist ei rohkem ega vähem kui diplomaat. Kuulekad poisid õppisid isa määratud koolides, kuid võtsid salaja klaveri-, viiuli- ja kompositsioonitunde. Seks ajaks oli isa Johann oma pere maha jätnud, üksi lastekasvatamisega toime tulla püüdev ema toetas poegade muusika poole püüdlemist, isalt päritud ande arendamist.

Kui Johann kavatses loobuda klaveritundidest, et asutada isa eeskujul restoraniorkester, ahastas tema õpetaja: "Aga see tähendab ju loobumist kunstist!" Õpilane vastas: "Ma püüan kirjutada oma valsse, masurkasid ja polkasid nii, et need poleks üksnes tantsulood, vaid ka imeilusad, südantliigutavad helitööd." - "Jälle valsid ja polkad," porises õpetaja, "täpselt nagu isa. Üun ei kuku puust kaugele!" (Nii kõlab see vanasõna Austrias.)

Orkestri Johann ikkagi asutas ja pärast mõnenädalast harjutamist kuulutas välja suveaia-kontserdi. Linnarahvas oli hämmastuses: "Veel üks Strauss? Valsikuningale on tekkinud võistleja omaenda poja näol! Ennekuulmata lugu: pisike Strauss hiiglase Straussi kõrval!"

Isa püüdis nurjata poja debüüti mitte ainult murest tema tuleviku pärast, vaid ka puhtast kadedusest. Ta kogus kamba sõpru, kes pidid noore helilooja välja vilistama ja ähvardas oma poega soosivatele restoranidele ja suveaedade omanikele jäädavalt selja keerata.

Kummatigi sai noor Strauss triumfaalse menu osaliseks, isegi isa poole hoidev kamp unustas oma "osa" ja plaksutas vaimustuses. Muide, Johann Strauss-juniori aastast aastasse kasvav kuulsus ei seganud põrmugi

Johann Strauss-seniori populaarsust. Tema täht hakkas kustuma alles 1848. a. revolutsiooni ajal, kui ta mõistmatu kangekaelsusega hoidus imperaatori, armee ja tagurliku aristokraatia poole.

Kõigele vaatamata keeldus oma isa suhtes austust ja armastust tundeid Johann pikka aega kontsertidest välismaal, vältimaks konkurentsi seniorile. Alles vajadus toetada rahalistes raskustes ema sundis teda 1847. a. vastu võtma turneepakkumise Ida-Euroopas. Johann oli siis 22-aastane.

Kuuldes Bukarestis austerlaste ülestõusust ja barrikaadide ehitamisest, ühines ta otsekohe türannia vastastega, tõmmates seeläbi enda kannule kontrevolutsioonilised patrullid. Eluga pääses Johann ainult tänu emale, kes oskas poja turvaliselt ära peita. Imperaatorlik politsei hoidis J. Straussil kui punasel ühiskonnarahu rikkujal veel kaua silma peal. Ka J. Straussi-seniori surma peamiseks süüdlaseks peeti ta poega, kes olevat põhjustanud valsikuningale nii palju meelehämi ja kibedust. Johannil ei jäänud muud üle kui vabastada end süüdistustest avaliku kirja läbi, kus ta põhjendas oma karjääritemist ainult vajadusega aidata ema ja õdesid-vendi ning ülistas igatimoodi isa võimeid ja meisterlikkust.

Edasi kulges J. Straussi elu- ja loometee tõusvas joones. Ta pälvis õigusega oma kaasaegsete tunnustuse ja armastuse, sest Strauss suutis inimesi vaimustada ja kaasa tõmmata mitte ainult Viinis ja Austrias, vaid kogu maailmas. Straussi meloodiate harmooniline ilu ja tema orkestreerimismeisterlikkus viitasid geniaalsusele ja heale muusikalisele haritusele. Virtuosesse viuldaja ja targa dirigendina esitas Strauss oma loomingut nii efektselt, et kutsus publikus alati esile vaimustustormi. Kõige triumfaalsemaks kujunes aga kontserdireis Ameerika Ühendriikides: J. Straussil tuli Bostonis dirigeerida korraga 20 000 muusikut! Selleks oli vaja sada abilist, kes andsid Straussi juhatamisliigutusi edasi orkestrantide gruppidele. Pärast kontserti tormas aga austajatevägi kääride ja sulenugadega lõikama meeneribakesi suure viinlase frakist! Politseil oli tegu, et toimetada mitte palitu alla peidetud Strauss veatult hotelli.

Johann Straussi helinditest olid vaimustuses ka tolle aja n.-ö. tõsised komponistid, nagu R. Wagner, H. Berlioz, F. Liszt, J. Brahms. Viimasele kuulub tuntud ütlus: "Meie kunstis ei ole midagi raskemat kui "olla kerge" just nii, nagu teeb seda J. Strauss - kaldumata sealjuures banaalsusse või keskpärasusse."

UUT EESTI RAHVUSRAAMATUKOGU MUUSIKAFONDIS

Noodid

Johansson, J. Tissu de Greefes: For flute, clarinet, violoncello and tape. - Score. - Stockholm, 1995.

Lind, Ove. Swing in F: For big band. - Score. - Stockholm, 1995.

Mossenmark, S. No mercy: For tenor recorder, tape and live electronics. - Stockholm, 1995.

Heliülesvõtted

Kompaktplaadid

All that jazz from Denmark '95. - 1995.

Berg, Alban. Wozzeck: Opera in three acts: Op 7 / Perf. by: solists, Wiener Staatsopernchor, Wiener Philharmoniker, cond. C. Abbado. - Hamburg, 1988.

Candiris, lastekoor. Songs from Spain and South-America / Perf. by: Candiris Choir, cond. M. Nunez. - Soome, 1994.

"Code One", ans. - 1995.

Crow, Sheryl. Tuesday night music club / Perf. by: S. Crow, vocals, piano, guitar, ens. - Hollywood, 1993.

Rush, Jennifer (vocal). Out of my hands. - 1995.

Sallinen, Aulis. Songs of life and death = Elämän ja kuoleman lauluja: Op. 69 / Perf. by J. Hynninen, baritone, Opera Festival Chorus, Helsinki Philharmonic Orchestra, cond. O. Kamu. - Helsinki, 1995.

Swedish conducting composers. - Stockholm, 1995.

Zepyr, Boris (panflyte). The magic panpipes. - 1994.

Helikassetid

Hovory Covery, ans. Hoia mul käest. - Tallinn: Forte, 1995.

Joons, Sofia. Det blåser nordos: 30 rootsi laulu ja lugu. - 1995.

Meelespea / Esit.: Eesti Koorijuhude Naiskoor, dir.: A. Sööt. - Tallinn: Eesti Raadio, 1995.

Merelaulud / Esit.: G. Ots, A. Rinne, "Kukerpillid" jt. - Tallinn: Forte, 1995.

Paulus, Tiit, autor. Eino ja Leino / Esit.: T. Paulus, kitarr, S. Medell, laul, ans. - Tallinn: Forte, 1995.

Pähnappu, Veera, eeslaulja. Setukeste rahvalaule. - Tallinn: Forte, 1995.

Sander, Mart, laulja. Ööbiku suudlus. - 1995.

Heliplaadid

Croner, Daniel. Tabulatura / Perf. by: G. Lehotka, organ, Zs. Pertis, harpsichord. - 1978.

Palestrina, G. P. da. Canticum canticorum / Perf. by: Czech Philharm. Chorus, cond. J. Veselka. - Prague, 1978.

Pari, Claudio, Il lamento d'Arianna / Perf. by: Cantores Minores Bratislavienses, cond. E. Kajdasz. - Warszawa.

Telemann, G. Ph. Parisian Quartets / Perf. by: D. Kovács, violin, Hungarian Baroque Trio, O. Nagy, viola da gamba. - 1982.

Vivaldi, Antonio. 6 concerti for flute and orch. / Perf. by: L. Kovács, flute, Liszt Ferenc Chamber Orch., Budapest, dir. by J. Rolla. - 1981.

Beluuga nagu kanaarialind

Looduses on lauljaid, kelle hääle diapasoon ületab tunduvalt inimhääle aparaadi võimalused. Näiteks on öökulli häälediapasoon umbes 7 oktaavi. Veelgi suurem on see delfiinil, ulatades kõige alumistest bassitoonidest üle baritonide, tenorite ja sopranite ja isegi öökulli hääle kõigi diapasoonide kuni kümnenda oktaavi fa-ni. Kokku tuleb 12 oktaavi, millest ei suuda rohkem ükski olevus.

Mõnikord kostavad merest tugevad ja kaeblikud häälsused - nii nutavad lamantiinid - prototüübid müstilistele sireenidele, kes kutsuvad pärimuste kohaselt inimesi merre ja kelle häält õnnestus kuulda legendaarsel Odüsseusel, kes käskinud end siduda masti külge. Merehiiglastel on samuti võimas hääle - Gröönimaa vaala "ohked" on kuulda 3-4 kilomeetri kaugusele, aga põishülge mõirgamine veelgi kaugemale. Beluuga mitte ainult mõirgab ja vilistab, vaid võib ka laulda nagu kanaarialind.

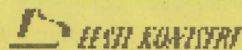
Liszt, tänavapühkija ja kolmas

Ferenc Liszt jalutas ühel varahommikul tunnil Pariisi bulvaril. Üks tänavapühkija, nähes temas hästirietatud härrasmeest, tegi sellest järelduse, et tegemist on jõuka inimesega. Et mehel enesel aga parajasti käis käsi väga halvasti, siis pöördus ta Liszti poole, paludes temalt veidi rahalist toetust. "Meeleldi annaksin ma Teile," lausus helilooja, "aga kahjuks on mul ainult üks 50-frangine rahatäht." - "Pole viga, musjöö," hüüdis tänavapühkija elavalt. "Ma lähen ja vahetan raha peenemaks, ainult Teie peate niikaua minu luual silma peal hoidma."

Lõbustatult haaras komponist luua, ulatades tänavapühkijale rahatähe. Veidi aja pärast möödus üks Liszti tuttavaist, hüüdes naerdes: "Meister, sellise instrumendiga näen ma Teid küll esimest kordal!" Liszt rääkis talle nüüd, kuidas ta selle hiigelluua hoidjaks oli saanud, kuid tuttav ütles pilkavalt: "Kahju sellest viiekümnelisest frangist, sellest ei näe Teie küll enam ühteainsatki santiimi!"

Samal silmapilgul tormas tänavapühkija kohale, ulatades Lisztile peeneks vahetatud raha. "Mul on heameel, et mul ei tulnud Teis pettuda ja sellepärast jagan ma Teiega raha pooleks," ütles helilooja. "Siin on Teile 25 franki minu poolt ja see musjöö siin annab Teile lisaks veel 25 franki, kuna ta julges kahelda ühe vaese tänavapühkija aususes." Kas just meeleldi või vastu tahtmist, kuid ka võõras härra pidi nüüd tänavapühkijale ulatama 25 franki.

"Das Illustrierte Blatt"

KONTSERDID OKTOOBRI

1. X kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - Carl Orff. "Carmina Burana". ESTONIA TEATRI ORKESTER, ESTONIA TEATRI KOOR, EESTI RAHVUSMEESKOOR, dirigent **Paul Mägi**.

1. X Paide kirik - orel **Tiit Kiik**.

3. X kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - STUTTGARDI RAADIO SÜMFOONIAORKESTER, dirigent **Herbert Böck**. R. Strauss, Bruckner.

5. X kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - Tšehhi muusikapäevad Soomes ja Eestis. STAMIZI KEELPILLIKVARTETT (Tšehhi). Stamiz, Klusak, Martinu, Dvorak.

5. X kell 19.00 Purtse linnus, 6. X kell 19.00 Tallinna Raekoda - Tšellode kahekõne. **Mark Warshavsky & Christine Lacoste** (Šveits). Scarlatti, Viotti, Ysaye, Mieg, Paganini.

7. X kell 18.00 Tartu Ülikooli aula, 8. X kell 16.00 Estonia Kontserdisaal - Haydn ja London. HORTUS MUSICUS, dirigent **Andres Mustonen**.

12. X kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - Maailma muusikalised pealinnad - Pariis. ERSO, LASTEKOOR "ELLERHEIN", dirigent **Arvo Volmer**, viiul **Arvo Leibur**. Chausson, Messiaen, Debussy, Ravel.

14. X kell 18.00 Tartu Ülikooli aula, 15. X kell 16.00 Estonia Kontserdisaal - EESTI FILHARMOONIA KAMMERKOOR.

14. X kell 16.00 Väravatorn - HORTUS MUSICUS, ansambli juht **Andres Mustonen**.

15. X kell 16.00 Rakvere Kauri Kool - sopran **Margarita Voites**. Haydn, Mozart, Händel, Bach, Schubert, Caccini, Giordani, Gounod, Bellini.

14. X kell 15 Narva-Jõesuu, kell 19.00 Jõhvi Teatrimaja, 16. X kell 19.00 Pärnu Raekoda, 17. X kell 19.00 Mustpeade Maja Olavi saal, 20. X kell 19.00 Tartu Ülikooli aula - Luigelaul. Klarnet **Toomas Vavilov**, viiul **Jüri Gerretz**, viiul **Arvo Leibur**, viola **Viljar Kuusk**, tšello **Teet Järvi**, oboe **Olev Ainomäe**, fagott **Andres Lepnurm**. Brahms.

19. X kell 19.00 Võru kultuurimaja "Kannel", 20. X kell 19.00 Põlva Kultuurikeskus, 26.-27. X Saaremaa - Tuntud ooperi- ja operetiviise. Sopran **Margarita Voites**, bariton **Jassi Zahharov**, klaver **Zoja Gertz**.

20. X kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - klaveriduo **Arianna Goldina & Rémy Loumbrozo** (USA).

20. X kell 16.00 Kohtla-Järve, 24. X kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - Jaan Õun 50.

26. X kell 19.00 Estonia Kontserdisaal - ERSO. Flööt **Jean Claude Gérard** (Prantsusmaa), dirigent **Arvo Volmer**. Tubin, Eespere, Tormis.

27. X kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - Eesti heliloojad-juubilarid. EESTI RAHVUSMEESKOOR.

27. X kell 15.00 Narva Linnus, 31. X kell 19.00 Mustpeade Maja Valge saal - viiul **Arvo Leibur**, klaver **Ivari Ilja**.

GUINNESSI REKORD

Vanim meie ajani jõudnud nootide üleskirjutus on pärit u. aastast 1800 e.m.a. Nootidega savitahvlid leiti Nippurist, praeguse Iraagi territooriumilt. Meloodia on kirja pandud 7-toonilises skaalas.

Umbes sama varajasse aega kuulub ka üks Assüüria jumalatele pühendatud armastuslaul.

